GERÇEKLER Postası



SİYASAL GAZETE

AYDINLIK YAYINEVİ

11. SAYI

100 KURUŞ

P. K. 1116 — İSTANBUL

Türkiye de GELİŞEN SOL

Dünya Dillerine Çevrilen

İLK TÜRK ROMANCISI

Söylesi

SAYIN OKURLARIMIZ,

Her geçen gün daha da artan ilgileriniz, hizmet yolumuzda daha hızlı adımlarla yürümek gerektiğini bir kere daha, bir kere daha hatırlatmaktadır. Oysa, bu dileğimize karşın, birtakım gecikmelerle çıkabilmekteyiz. Teknik birtakım zorunluklardan ileri gelen bu aksamayı gidermek için matbaa değiştirdik. Onbeş günde bir yayınlanma fikrimizin yanısıra, düşünce hayatımıza daha da katkıda buluabilmek amacıyla kitap yayınına girişme kararımızı uygulamaya başlayacağız.

İlgilerinizin en önemli belgeleri, bır ayda, Gerçekler Postası'nın sekiz - on mislini dolduracak kadar yazı ve şiir gönderilmesidir. Sanatla ilgili yazılar ve şiirler büyük bir yekûn tutmaktadır. «Siyasal Gazete» olmak niteliğimiz gözönüne alınırsa, şiirleri ve sanat yazılarını çok çok üç sayfaya sığdırmak zorunluğu doğmaktadır. Yazı kurulu üyelerimizden temsilcilerimize kadar, bütün mensuplarımızın sanatla ilgili kişiler olmasına karşın, sanat yazılarına ve şiirlere daha az yer vermek yolunda bir prensip kararına varmış bulunuyoruz. Bu sayıda her zamankinden daha fazla yer ayrılmasının nedeni, elde toplanmış değerli yazı ve şiirleri feda etmemek zorunluğudur.

Artık nutuk edebiyatından kurtulmak, siyasal ve ekonomik konulara araştırma, inceleme ve belgelerle eğilmek gerekiyor. Gerçekler Postası, her çeşit araştırma ve inceleme yazıları yazan herkese açıktır. Yayın organlarının belirli kişilerin tekelinde kalmasına her zaman karşıyız.

***

Bu çeşit yayın organları, siz de takdir edersiniz ki, belirli bir dereceye kadar fedakârlık yapıldıktan sonra, artık okurlarının, toplumcuların ilgileri ile yaşamak zorunluğundadır. Çünkü «özel sektör» 100 - 200 adet basılan «ceride» lere ilân verme yarışındayken, bizlerden «öcü» gibi korkmaktadır.

«Manevî» ilginize teşekkür ederken, bundan böyle abone olmak suretiyle «maddî» ilginizi esirgemeyeceğinizi de ummaktayız. Okurlarımızın bu ilgilerine karşılık olmak üzere, abone kampanyamız süresince, her abonemize bir toplumcu eser armağan edilecektir.

***

Bu sayımızda bulacağınız Suat Derviş'le yapılmış konuşmanın ilgi çekeceğini umuyoruz. Toplumcular arasında bile süregelen «eskilik - yenilik» tartışmalarının ne kadar zararlı olduğunu, bu dünya çapındaki yazarımızı tanıyınca sizler de takdir edeceksiniz sanırız.

Sosyalist Türkiye ülkümüz için; eski, yeni, okur, yazar.. kısacası toplumcular birliği...

AYDINLIĞIN içinden

ALPAY KABACALI

TÜRKİYE'DE GELİŞEN SOL

— Antiemperyalist Ulusal Cephe Sorununa Giriş —

«Sol» ideolojinin Türkiye'deki aşamaları ile bu ideolojinin halka maledilip «eylem» alanına geçmesi aynı devirlere rastlamadığı gibi, birbirine paralel gitmez ya da «telâhuk etmez.» «Sol», ideoloji olarak birinci Ulusal Kurtuluş Savaşı yıllarından da önce başlamıştır. Bu savaşın halkın desteği ile yürütülüp başarılan bir savaş olması, Cumhuriyetle başlayan devrimlerin halka dönük bir nitelik taşıması dahi sol ideolojinin halka mal olduğu sonuncuna götürmez. Halkın devrimlerle tepkisi ya da bunları benimseme si, onun ideolojik tutumuna bağlanamaz. Devrim tarihi tek cepheli olarak değil de, sosyoloji ve sosyal olgular da gözetilerek yazıldığında devrim yıllarının halkını daha iyi tanımış, anlamış olacağız.

İdeolojilerin eyleme geçmesi, toplum yaşayışına uygulanması, ancak siyasal örgütler ya da kitle hareketleri ile mümkündür, anlaşılmaktadır. Bu açıdan, 1940 lardan sonra kurulan sosyalist partilerin, niteliklerine uygun olarak halka indiğini ileri sürmek, ancak mübalâğa olur. Birtakım bilinçli aydınların, kendi misyonları gereği giriştikleri bu çeşit toplumu eylemler, adını halktan alan fakat halktan uzaklaşıp fazişme, burjuva yönetimine ortam hazırlayan bir partinin kıyımı ile son bulmuştur. (1)

1960 ihtilâlinin ve 1961 Anayasasının getirdiği özgürlük ortamı sol ideolojinin gelişmesine, aydınlarımızın fikir ve kanaatlerini söz yada yazı ile yaymalarına imkân verince, sol ideolojide yayılmak, gelişmek imkânı bulmuştur. Bunu birtakım legal örgütlenmeler izlemiştir: Önce TİP ve Sosyalist Kültür Derneği kurulmuş; sendikalizmin gelişmesi emekçilerin haklarına sahip çıkmalarını sağlamış; toplum yaşayışına etkin birkarşısında direnme, gerçeklerden yana takım yurtsever kuruluşlar pek çoktur.

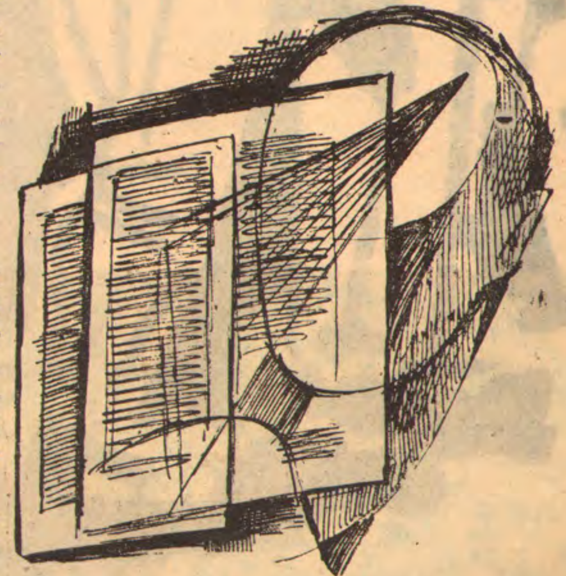
Böylece, hem ideolojik yönden, hem de örgütsel olarak gelişen «sol», aynı zamanda zaten asıl kaynağı olan «halk»'ın malı olmaktadır. Halk, yüzyıllardır sömürülen, küçük bir burjuva azınlığa ya da hanedana emeğini çaldıran, gaspettiren halk, bu gidişe dur demek hazırlığında, bilinçlenmesindedir.

Bugün, toplumcu örgütler ve bilinçlenen halk, kendilerini yönetmek iddiasında olan azınlık iktidarını, artık gülünç olmuş çıkarcı - burjuva - komprador bir iktidarı, iktidarları yer ile yeksan edecek güçte olduğunu bilmektedir. Fakat... Bu işin bir de fakat» i var...

Yurdumuza da ahtapot kolunu uzatmış bir emperyalizm: Amerikan emperyalizmi!

Emperyalizm konusuna, bu emperyalizme karşı kurulması gerektiğine inandığımız «ANTİEMPERYALİST ULUSAL CEPHE» sorununu gelecek sayımızda enine boyuna inceleyeceğiz.

(1) Bu partinin bugünkü durumuna ve misyonunun ne olması gerektiğine gelecek sayımızda değineceğiz.



VİETNAM

«Kuzey Vietnam'da insanlıkla bağdaşmayacak savaş suçları tesbit ettik. Sivil halka karşı napalm bombaları, bilyeli bombalar kullanılmaktadır. İnsanlar yakılmakta, delik deşik edilmektedir. Çelik bilyeler vücuda girdikten sonra altmektedir.»
mış santimlik mesafeye kadar ilerle-
«İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra sosyalist gelişme karşısında Amerika diğer bölgelerde yaşayan milletleri kendi hegemonyası altına almağa başlamıştır. Bunun uygulanması için dünyanın bazı yerlerinde Amerika'nın üslenmesi zarureti doğmuştur. Bu üslerden biri Türkiye'dir. Vietnam'da bu üslerden biridir. Nitekim bir yıl önce Johnson **«Türkiye Amerika'nın indinde Vietnam kadar önemlidir.** demiştir. Yani Amerika, Türkiye ile Vietnam'ı terazinin aynı kefesine koymuştur.»

Vietnam'a, Russel mahkemesinin tahkikat komisyonu başkanı olarak giden TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar'ın, Türkiye'ye döndükten sonra yaptığı basın toplantısında söylediği yukarıdaki sözler, Vietnam faciasını ve sorunun önemini belirtmektedir. Aybar, bu basın toplantısında emperyalizmin içyüzünü, Amerika'nın işlediği **genocide** suçunu (bir millî, ırkî veya etnik grubu, insan grubunu yok etmek amacıyla girişilmiş fiiller) projeksiyonla gösterdiği fotoğraflarla, delilleriyle ortaya koymuştur.

Vietnam savaşı, aynı zamanda emperyalizme karşı koyan bir ulusun kahramanlık destanı olarak sürüp gitmektedir. Aybar'ın dediği gibi, «Vietnam savaşı, yalnız Vietnam halkının savaşı değildir. Bütün geri kalmış milletlerin savaşıdır. Türkiye elli küsur Amerikan üssü ile donanmış memlekettir. Bu üsler burada iken Türkiye'nin haysiyetli bir düzen içinde yaşaması, hele kalkınması ham hayaldir. Vietnam savaşı bizim de savaşımızdır

Fakat, yine Aybar'ın deyimiyle «güzel, mutlu günler uzak değildir...» Bu kanımızı pekiştiren yeni gelişmeler var:



HÂKİMLER

Yargıtay Başkanı İmran Öktem'in adli yılı açış konuşmasında belirttiği gibi, Türkiye'de bilgili, vicdanlı, müsbet ilim le yüklü hâkimler vardır. Yargıtay başkanı, konuşmasında halkın hangi oyunlarla aldatıldığını, aldatılabileceğini açıklamış; kökü dışta olan yurt düşmanlarının mutlaka hüsrana uğrayacağını belirtmiştir. Mahkeme kararlarının uygulanmasını isteyen ve eski cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'i... kararlarında isabetli, olduğu gibi görünmesini, gösterişten uzak kalmasını seven, Atatürk devrimlerine bağlı, devrimleri korumayı amaç edinmiş, gericiliğin amansız düşmanı» olarak niteleyen Öktem, böylelikle bugünkü iktidarın bu niteliklere sahibolmadığını da ortaya koymuş olmaktadır.

Evet, Türkiye'de böyle hâkimler vardır ve «geriye yalnız ibret ve ders almak için» bakılacaktır...

———oOo———

Soygunlar ve gençlik

Gençliğin, çok eskiden beri her çeşit soyguna, istismara karşı çıktığı bilinen bir olgudur. Bugün, Türkiye Millî Talebe Federasyonu'nun gerçek yöneticileri ile bağlı öğrenci birlikleri, ulusal bağımsızlık ve soygunlara karşı çıkma savaşı vermektedirler. İşte son örnek:

Zeytinyağı skandalı, yani hem halk sağlığını hem de ulusal kaynakları Amerikan oyunlarıyla sömürmenin yeni bir örneği ortaya çıkınca, gençlik de bir kampanya açmıştır. T.M.T.F. ve bağlı birlikler mensupları bastırdıkları broşürde bu skandalın içyüzünü açıklamışlar ve ekip halinde zeytin bölgelerini dolaşıp bu broşürü dağıtmışlardır.

DOĞUDA BİLE

Bilinçlenme, hor gördüğümüz, yüz yıllardır sürgün yeri olarak kullandığımız Doğu'da bile başlamıştır. Van'lı aydınlar ve üniversite gençliği imzası ile, Van'da dağıtılan bir bildiride yer alan şu bölümler ilginçtir:

«Ülkemizde dış kışkırtmaların etkisi ile ümmetçilik, bölücülük, turancılık ve benzeri faşişt zihniyetli olaylar görülmektedir. Bu olayların çıkarcı çevrelerin malı olduğuna herhalde kamu oyu ve yöneticilerimiz bilir.

«Biz Van'lı aydınlar; nurculuğun, bölücülüğün tüm Türkiyede yeri olmadığını, siyasal inancı ne olursa olsun, vatanseverler olarak nurculuğu ve gericiliği şiddet ve nefretle kınadığımızı, Anayasamızın, demokrasinin ve ATATÜRK ilkelerinin tavizsiz bekçileri olduğumuzu bir kez daha kamu oyuna duyururuz.»

Ötlyandan, Diyarbakır'da 3 Eylül günü DOĞU ve GÜNEYDOĞU MİTİNGİ, ceşitli illerden gelen, yirmibin kis... tılmasıyla yapıldı. Doğu'daki bölücü propaganda ve çalışmaların protesto edilmesi ve 5 yıllık plânda doğu bölgesinin gözetilmemesi nedenlerine dayanılarak yapılan bu miting de, artık herkesin haklarına sahip çıkmakta olduğunu göstermektedir.

TÖS

TÖS'ün yeni Genel Başkanı Fakir Baykurt, yaptığı basın toplantısında Sendikanın çalışmalarını ve görüşlerini açıklamıştır. Artık devrimci kuruluşlarımızdan birisi olarak tarihe geçecek olan T. Öğretmenler Sendikasının, «Atatürk'ün ağzı ile, bizi mahvetmek ve yutmak isteyen emperyalizm ile kapitalizme karşı olmanın ne gibi sakıncası vardır? Çiçekler içine sarılmış bu sözleri Atatürk değil, öğretmenler söylemiş olsa bu ifade, Anayasa'nın hangi satırına aykırıdır?» «Devlet iç ve dış sömürüye karşı çıkan öğretmenleri ile öğünmelidir» yolundaki görüşlerini ve bu yolda mücadele ettiğini, edeceğini görerek daha da mutluyuz.

ANTİEMPERYALİST CEPHEDE
Sendikaların Tarihsel Eylemleri

Kâni ŞENGÜL

Tekrarı bile fazla bunun, Antiemperyalist cephe Türkiye'de tarihsel aşamanın rampasına gelip dayanmıştır. Teori yeteri ölçüsünde oturdu. Artık teori tartışmaları yerini eyleme terk etmek zorundadır.

Günümüzün sorunları yersel (mahalli) değil; geniş, kapsamlı ve yurt ölçüsündedir. Savaş bu ölçüde verilmektedir. Yersel anlayışlar kabuklanıp bir köşeye itilmiştir. Yurt ölçüsünde olma niteliği taşımıyan sorunlar iltifat görmekten uzak tır. Sendikalar, aslında - ve genellikle- kapitalist düzenin yaratıklarıdır. Çoğu kez sosyalist aşamanın önüne kapitalizmin zarif bulgusu ile getirilen bir tampon bölgedir. Ama, az gelişmiş ülkeler Sendikacılığı bu anlayışa set çekmek zorundadır. Türk Sendikacılığı «kapitalizmin incisi» olarak tarih katında lânetlenmek yerine, sosyalizmin hazırlayıcısı niteliğine hızla dönüşmelidir. Amaç, işçinin değil işçi sınıfının mutluluğu değil mi? Sendikalar ilk kez işçiyi birey olarak görmekle hataya düşmektedirler.* Osmanlı yapı'dan çağdaş Türkiye yapı'sına aynı ezilmişlikle gelen bir sınıf... Bu anlamda, Sendikalar kitlenin sınıf olarak amacı üzerinde durup tek tük, dirhem dirhem hak alma mekanizması olmaktan hızla kurtulmalıdırlar. Çünkü kapitalizmin gözüne bakmak, ondan medet ummakla -velevki yasal zor'la (grev)'da olsa-bu sınıfı kurtarmak imkânsızdır. Sınıfı kurtarmakla, sınıfın üyelerini tek tek kurtarmak kuşkusuz bir ve aynı şeyler değildir. Sorunlara sınıf olarak bakışın görüntüsü ile birey olarak bakışın görüntüsü faklıdır. İşte, sendikaların başarısızlıkları böyle bir temel görüşe dayanmamalarındandır. Öğretiler, uygulamalar ve gözlerimize değin sokulan özellikle az gelişmişlik gerçekleri sınıfın üyelerini tek tek ekonomik anlamda - ve doğal geçici olarak - refaha ulaştırmak bir çözüm biçimi olmaktan hayli uzaktır. Kapitalizm varlığı icabı sömürü düzenini bir noktada sürdürmek zorundadır. Sürdürmezse adına ihanet etmiş olur. Bu sömürü düzeni şüphe yoktur. ki kendi sınıfları dışında uygulanacak; başka ve yerinde bir anlatımla, sendikalar bireyci sendikal görüşten uzaklaşmadıkları sürece kapitalizme yem olmaktan, ona sömürülmekten kurtulamayacaklardır. Şu halde, kurtuluş yolu kendiliğinden açılmaktadır. Amaç, sınıfı kurtarmaktır. Bu noktada sendikalar birlikte savaşa katılmalı, savaşın tek cephesi olmalıdırlar. Çünkü savaş sınıflar arası savaştır. Kapitalist sınıfı ile işçi sınıfı arasında.. Eğer sınıf (işçi sınıfı) kendi arasında çatışıyorsa henüz öbür sınıfın (kapitalist sınıfın) başarısı ve taktiği devam etmekte demektir. Kapitalizm, tarihsel gelişim hızına yenilmeden, yerini sosyalizme terk etmeden önce daha bir takım taktiklere başvuracak, yaşamasını daha bir süre devam ettirmeye uğraşacaktır. Canlı organizmalar bile ölürken yaşamak için titreşmiyor mu?

BİR UYARI

Bu bir bakıma uyarı olabilir. Şu anlamda ki, tarihsel oluşumun hızı Türkiye'de şaşırtıcı bir devinim içindedir. İşçi, bireysel düşünmekten hızla toplumsal düşünmeye dönüşmekte, işin içinde sınıf gerçeğinin varolduğunu sezmektedir. Tüm oyunların valoluş nedenin ısınıf kavramının getirdiği işçi sınıf olarak bu yolda düşünmeyen, sınıfın sorunlarını bireysel açıdan ele alan ve giderek kapitalizmin maşası olan düşünceye, eyleme dirsek dönecek, tarihin kendisine yüklediği göreve mutlak surette sahip çıkacaktır. Bu sahip çıkış, düşüncede olduğu gibi eylem çatışmasına da yol açabilir. Demokratik ülkelerde sosyal kuruluşlar plüralist olmak zorundadırlar. Bu nitelikten yoksun olma önce sosyal kuruluşlar içinde âni patlamalara meydan verebilir. Çünkü gerçek anlamda demokratik olma sav'ı için deki bir ülkenin sosyal kuruluşları doğal olarak plüralizmi de getirecektir. Bunsuz demokratik sendikacılık iddiası oldukça hayal düşmektedir.

Düşünmek gerekir. Tarihsel diyalektik'in dışında bir gerçek yoktur. Tarihsel diyalektik gereği olarak Türkiye'de eylem değilse bile Türk sendikacılığında bir çatışma doğmuştur. Türk - İş'e karşı DİSK diyalektiğin bir unsuru olarak görülebilir. Tarih bunu daha da sürükliyecektir. Bu bir akıştır. Ve akış mecraya ulaşacaktır. Ne var ki bu akışı baskı ve zor vasıtalarla durdurmak, suyun arkını kesip potansiyel birikmesine yol açabilir. Bu gücü potansiyeli buhar haline getirmenin zorluğu kadar, engeli aşıp yola de vam etme kolaylığı da vardır. Şu halde sendikalar daha geniş, kapsamlı ve yurt ölçüsünde uygulanan tarihsel savaşa, varolan güçleri ile katılmalı, savaşın köhnemiş kesiminde kapitalizmin ağalarına yardakçılık etmekten, giderek hükûmetin dümen suyunda ilerlemekten hızla vazgeçmelidirler.

SALGIN SÖMÜRÜYE KARŞI İŞÇİ SINIFI

Kapitalizmin uluslararası görünümü diye niteliyebileceğimiz emperyalizm, bugün işçi sınıfını direkt olarak ilgilendiren bir önemli sorundur. Uluslararası emperyalizmin kol doladığı ülkeler arasında az gelişmişlik niteliğinin doğal sonucu olarak Türkiye'miz de vardır. Çünkü, emperyalizmin çimlenme ortamı az gelişmişliktir.

Türkiye'de emperyalizm - antiemperyalizm diyaloğunun politik çerçeve içinde (siyasal partiler) bırakmak çatışmanın kısır düzeyde oluşmasını beklemek demektir. Çatışmanın sonucunda doğacak nimetlerden kuşkusuz ilk kez işçi sınıfı yararlanacaktır. Çünkü antiemperyalizm, emperyalizmi yok edecektir. Tarihsel diyalektik bunu ayna gibi göstermektedir. Yok olan emperyalizmin yerine antiemperyalist cephe oturacaktır. Bu cephe işçi sınıfının cephesidir. İşçi sınıfı kendisini sömüren uluslararası çirkin ellerden kurtulacaktır. Şu halde, işçi sınıfı iki diyaloğ içindedir; biri yurt diğeri uluslararası sahada emperyalizm - antiemperyalizm cephe diyaloğu.. Bu iki diyaloğu işçi sınıfının amansız ve tarihsel düşmanı olarak tek kelimede birleştirebiliriz: Sömürü. Şu halde, sendikalar (doğal kişisel değil, kendi alanlarında sınıfsal savaş veren ve bu savaşa diğerlerinin örneğin siyasal örgütlerin, ilerici aydınların, gençlerin savaşı ile birleştirip **monolitik bir** biçim büründüren sendikalar) ilk kez şu sorunun yanıtını aramalıdırlar: Sömürüye yani işçi sınıfının sırtından çöplenmeye karşı mısınız, değil misiniz? Eğer karşı değil iseniz, yaptığınız sendikacılık kapitalizme dayalı ve onun yardakçılığını yapan dönemini çoktan doldurmuş, bayat bir sendikacılıktır. Eğer karşı iseniz o zaman hem yurt için sömürü şebekesi olan kapitalizme, hem de uluslararası kıskaç olan emperyalizme de karşısınız demektir. Ki, çağımızın gereği olan ve tarihsel gelişimin son aşaması (şüphesiz bugün için; yoksa tarihsel diyalektik içinde son aşama diye kesin ve durgunluğu anlatan bir kavram yoktur) içinde bulunan sendikacılık budur. İşte bu savaşı, yani gerek yurt içi ve gerek yurt dışı (uluslararası) yürütülen bu savaşı başarıya eriştirmek başlı başına işçi sınıfının görevidir. Sendikal aşamada işçi sınıfı politik aşamanın en büyük yardımcısı olmak zorundadır. Yani «sendikacı işçi», «politikacı işçi» olmanın hazırlığı içinde bulunmalıdır.

(Devamı 12. sayfada.)

KIBRIS



Yusuf AHISKALI

Tarihi romanlaştırmakla zevkle okunması sağlanmış olur. Öyle ki, kişiler kendi tarihlerini bile romanlaştırırlar. Oysa ki tarih ilimdir. İlmin de kuralları vardır. Kıbrıs diyelim, neden Osmanlı Türklerine geçti? Tarihte kimlerin elinde kaldı ve neden? İşte ilmî çözümü:

Kıbrıs, ekonomik durumu en kuvvetli ve denizlere hakim devletin elinde kalagelmiştir. Finike'den tutun, Yunan, Roma, Ceneviz, Osmanlı İmparatorluğu ...Osmanlı İmparatorluğundan (hikâyesi gerekli değil) en kuvvetli devlet İngiltere kapmıştır. Şimdi ekonomik durumu kuvvetli ve denizlere hakim hangi Devlet var? Amerika... O halde şimdide Kıbrıs'ı o kapmak istiyor. Amerika, istediği kadar bizim böyle bir niyetimiz yok desin... Yoksa, hikâyedeki cevizin içini yiyip kabuklarını kavga eden çocuklara veren adam gibi Amerika da Kıbrıs'ı yemek isteyecektir. Neden Türk - Yunan başbakanlarını Johnson Amerika'ya çağırmıştı? Yetkisi neydi? Yetkisi, ekonomik kuvvetinden ve denizlere hakimiyetinden geliyordu.
dır. Eh, Amerika ile ahbaplığımız

Siyasetin arkasında kuvvet varvar. Yunan ve biz hatırını sayıyoruz, kavga etmiyoruz. ama, görülecek işimiz de var. Şimdi, iki kere iki dörtken biz Yunan'ı yeneriz ve yendiğimize göre de Kıbrıs'ı alırız. Ama Amerika bırakmaz. O halde tutalım, ENOSİS yani Kıbrıs Yunanistan'a ilhak oldu. O takdirde Kıbrıs Yunanistan'ın mı demektir. Hayır, Yunanistan vasıtasıyla Amerika Amerika himayesinde olduğu için Kıbrıs'a hakim olacaktır. Yani şu Yunanistan daha şerefli bir iş yapsa olmaz mı? Türklerle anlaşıp ENOSİS yerine taksime razı olsa ve ondan sonra da, Dünya barışı için yeni bir çaba gösterse. Fakat Yunanistan barış isteseydi, ölmüş şeyleri diriltmek istemezdi. Megalo İdea Constantinople'u almak gibi kafa hastalıkları Yunanlıları barışı bozucu bir hale getiriyor. Uzun sözün kısası barış, Yunanistan'dan beklenemez. Amerika, kendi yararını gözetiyor. O halde barış istemeyenlere zorla barışı kabul ettirmek gerekir. Bu zor da, Birleşmiş Milletlerdeki, özellikle Kıbrısla yakınlığı olan Devletlerle olacaktır. Burada konumuz tabii, siyasî zorlamalardır.

1957'de, seçim beyannamemde, Kıbrıs için savunduğum fikir şuydu Kıbrıs, Akdeniz sulhunu korumak için Akdeniz Devletlerinin bir tarafsız noktası olmalıdır. İşte şimdi İspanya, İtalya, Yugoslavya, Fransa, Arnavutluk ve kıyıları Akdeniz'de olan Afrika devletleri birleşip Kıbrıs işinin her şeyden önce onları ilgilendirdiğini ileri sürmelidirler. Bu suretle dünyaya hakim olmak isteyen büyük Devletlerin de şurada çatışma noktalarının birinin önüne geçilebilir.

Doğu Acısı

Ahmet KÖKLÜGİLLER

Lâfa gelince Altaylar'dan, yaşamaya gelince İstanbul'dan, Ankara'dan ayrılmıyanlar vardır. Milliyetçidir bunlar; yurtseverliği, vatanseverliği kimselere bırakmazlar. Devlet yönetiminde ötedenberi «üstün mevkiler» de bulunmuşlar, söz sahibi olmuşlardır. Bunlara hep «ilgililer» denmiştir.

Bunlara sorarsanız «doğusu - batısı» yoktur Türkiye'nin. Türkiye bir bütündür. Bu bütünün her karış toprağı kutsaldır. Türkiye bir al bayraktır. Dalgalanır Edirne'den Ardahan'a. Uçar akça şahanlar bir uçtan bir uca, dolana dolana...

Dedim ya, lâfa gelince böyledir bu, yaşamaya gelince iş değişir. O zaman bölge bölgedir Türkiye. Doğu, batı diye ayrılır!

Hoşlarına gitmeyen memurları, alttan alta tehditlerle sindirmeye çalışırlar: «Fazla ileri gitmesin. Soluğu Hakkâri'de alır ha!»

Doğu, bir sürgün yeridir «ileri gidenler» için. İlgililerin «hışmı» na uğrayanlar, akıllı akıllı günlerini doldurup, bir daha «çizmeden yukarı» çıkmamalıdırlar...

Yıllardır, hattâ yüzyıllardır böyle olmuştur bu. Yemen, Mısır, Fizan.. gibi yerler, biraz bu yüzden çıkmıştır Osmanlı'nın elinden. Vatan parçaları vatandaşlara sürgün yeri olursa, vatan olur mu oraları? Böyle vatanseverlik olur mu?

İlgililerin gözünde yıllardır bir sürgün yeri olan Doğu, bugün kaynamaktadır. En karanlık oyunlar orda oynanmaktadır.

İyi haberler gelmiyor Doğu'dan. Bir taraftan «emperyalist oyunları», diğer taraftan «ağa baskıları».. Dağa çıkan eşkiya çeteleri... Salgın hastalıklar, yer sarsıntıları... Arada ezilen milyonlar...

Kuşkusuz, bunların en tehlikelisi, emperyalist oyunlardır. Petrol yatakları dolayısiyle sızmak isteyen saldırganlardır. Dün oynanan «Ermeni oyunu», bugün «kürtçülük» biçiminde sürdürülmek istenmektedir.

Ama şurasını unutmamak gerekir ki, emperyalizme karşı koymadan önce, içerde yapılacak önemli işler vardır. Önce, Doğu'yu, emperyalizmin bir ortamı durumuna düşürmüş olan nedenleri ortadan kaldırmak gerekiyor.

Resmî istatistikler, basın yoluyla yapılan araştırmalar göstermiştir ki, Doğu geri kalmış bir bölgedir. Derin toplumsal yaralar içindedir. Burda yaşıyan yurttaşlarımız, ilkel bir yaşantı içindedir. Cumhuriyetin verileri, buraya girmemiştir. Burda, insan haklarına saygılı, sağlam bir hukuk düzeni kurulamamıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında alınmış olan tedbirler, Atatürk'ün ölümünden sonra yarım kalmıştır. Devrimler Doğu'ya yerleşememiştir. Okulsuz köyün çoğu, yolsuz, susuz, sağlıksız, topraksız köyün çoğu Doğu'dadır. Doğu'da daha doğru dürüst «Türkçe» bile konuşulmaz. Kısaca özetlersek, iktisadî, sosyal, kültürel bakımdan geridir. Türkiye'nin diğer bölgelerine gösterilen özen, oraya gösterilmemiştir. Gösterilse idi. devletin sözü geçerdi, devletin yasaları uygulanırdı; ağanın, şeyhin değil! Ağalar, şeyhler, devlet içinde bir devlettir. Milyonlarca yurttaş, onların avuçları içindedir.

Doğu'nun içinde bulunduğu gerçek, kalın hatlarıyla aşağı yukarı budur. Bunların yalanlanmasına imkân yoktur. Doğu, adetâ bir «ortaçağ feodalitesi» düzeni içindedir.

Devlet koruyuculuğundan yoksun, demokrasi ilkelerinden uzak kalmış insanlar, her türlü oyuna getirilebilir. Kandırılabilir. Böyle insanların bulunduğu yerde her türlü karanlık oyunlar, oynanabilir. Emperyalizme karşı koyabilmek için önce Doğu'nun böyle bir ortamdan kurtarılması gerektir.

Alınan tedbirler, yetersizdir. Eşkiyalık, üçbeş jandarma gücüyle bastırılamaz. Eşkiyalığın varlığı, yukarda özetlediğimiz nedenlere dayanmaktadır. Bu nedenler. Kuyucu Murat Paşa metoduyla bastırılamaz.

Beş on çadırla, birkaç hemşire ile depremlerin açtığı gedikler kapatılamaz. Son deprem dolayısiyle Doğu'ya giden bir gazeteci şunları yazmaktadır. Kulak vermek gerekmektedir:

«Devlet gelmiş asker istemiş, Ağa gelmiş kira istemiş, Seyit gelmiş koyun istemiş, Şıh gelmiş tavuk istemiş. Sadece almışlar, karşılığında bir şey vermemişler.» (Mücahit Beşer, Cumhuriyet)

Doğu, Türkiye'nin kanayan bir yarasıdır. Yaranın tedavisi için ciddî «operasyonlara» ihtiyaç vardır. Bunun için de, gökte «sihirli değnek» aramaya lüzum yoktur. Anayasayı tastamam uygulamak yeter. Vatanseverlik, milliyetçilik budur!

türlü-çeşitli

ANGIN

DEĞİŞ — TOKUŞ!

Eskiden bizde bir söz vardı. Biri bir başkasından borç para istedi mi» parayı veren alanın sıkılmaması için «Aramızda teklif mi var, benim param senin paran, senin paran benim paramdır! Yarın ben sıkışırsam sen de bana verirsin!...» derdi. Anadolu insanının yardım severliğini en güzel belirten bir sözdü bu! Son zamanlarda bu deyim alabora oldu ve tam komprador burjuvazisine yakışır bir biçim aldı. Artık pek çokları, eski deyim yerine «Senin paran benim param, benim param yine benim param!... diyor.

Ayni burjuvazi yine yıllar önce bize bolşevikliğin «pezevenklik» olduğunu öğretti. Buna göre bolşeviklerde ar namus hak getirirmiş. Kapıda bir şapka gördün mü, anlıyacaksın ki hanımın başka bir bolşevikle işi var ve onları rahatsız etmemek için usulcana çekip gideceksin. Bu davranışı bizim dilde formüle edecek en güzel söz ise «Senin karın benim karım, benim karım senin karın» oluyor. Yani burjuvalar adamın elindeki parayı kendi malları sayıp, kendi paralarından metelik koklatmama namusluğunu işlerken, bolşevikler, dediklerine göre kadınları da mal sayıp aralarında karı değiştokuşu yapıyor, yani namussuzluk ediyorlar.

Biz «Eh, namussuzluğun bu kadarı da olmaz! El oğlu elindeki parayı bile trampa etmeğe razı olmaz ve başkasının parasını da cebine indirmeğe çalışırken, bu bolşevikler karılarına dahi ortak oluyorlar!» diye düşünürken, nerede ise, gözümüzü açıp demokratik düzende bizi olmasa bile kır atımızı dörtnala nurlu ufuklara doğru koşturan tarihî, ananevî ve efsanevî dostumuz Amerikalılara hak verecektik. Fakat, Peyami Safa'nın deyimile bizim «mahutlar»'ın propagandası yüzünden olacak, tam «senin paran benim param» diyen kompradorlarımıza ve onların babası Amerikalılara «hak verelim mi, vermeyelim mi.» diye düşünürken İstanbul'un haftalık bir kadın ve salon gazetesinde şu başlığı görmeyelim mi: «Herkesin karısı benim karım, benim karım herkesin karısı!» Bütün bir sayfayı kaplayan bu yazıyı bolşevik ülkelerin parolası sanıp nerede ise gazeteyi ihbara kalkacaktık. Haklı değil mi idik yani? Ne demekti bu? Herkes karılarını trampa mı edecekti? Buna düpedüz namussuzluk, bolşeviklik denirdi.?

Ama, yazıyı okuyunca, kelimenin tam anlamı ile afalladık. Afalladık, çünkü bu iş bizim umduğumuzun tam aksine, dünyanın namusunu korumak için canla başla çalışan Amerikada oluyormuş! Me**ğer Amerika'da «Keristo» mu, «Kerista» mı, böyle bir isim taşıyan bir mezhep varmış. Bu gittikçe yayılan mezhebin şimdilik Amerika'daki üye sayısı on milyonmuş. Bu saygıdeğer üyeler canları istedi mi, ailece (!) toplanıp kura çekiyorlarmış. Bu kura sonunda kimin karısı kime düşerse...**

Gazete bu değiş tokuşa katılan hatunlardan birinin konuşmasını da almış. Bu hatun «Şimdiye kadar kocamdan başka otuz iki kişi ile yattım. Canım istedi mi kocama haber verip başkasile yatmağa giderim. O da ayni şeyi yapar. Çok iyi oluyor. Mutluyuz!» gibi lâflar etmiş...

Oh, oh! Tanrı daha çok mutlu etsin! Ama yine de bizim kafa karışıyor. Senin paran benim param, benim param yine benim param... Fakat, herkesin karısı benim karım, benim karım herkesin karısı... Bolşeviklik pezevenkliktir denir, çünkü karılarını değişirler. Amerika bolşevik değildir, bolşeviklerle savaşır, dünyanın namusunu korur, Amerika'da on milyon kişi karı değiştirir. Amerika'da demokrasi vardır. Vatandaş hürdür. Bolşevik değildir. Karılarını değiştirenler bolşeviktir.

Yok, yok!... Ben çıkamıyacağım bu işin içinden... Değil parafin, hintyağı bile içsem anlıyamıyacağım. En iyisi« Fesuphanallah!» deyip Amerikanofillerimizi tebrik etmek olacak...

KARMA EKONOMİ:

Parafin, hintyağı falan derken geldik günün esaslı konusuna. İzmir'de bir firma zeytinyağına makina yağı karıştırıp dışarı satmağa kalkmış. Eloğlu dinler mi? Yakalayverdi bu makina yağlarını! Haber duyulunca da kıyamet koptu. Ne oluyor yahu? İzmir'li sayın ihracatçı firmamız İsrail'den (öyle diyorlar) makina yağı ithal etmiş. Bunu ne yapacak? herhalde yurt içinde kullanıp yabancı sermayeyi gücendirecek değil. Tutup bunu, kaptan tasarruf etmek için zeytinyağı tenekelerinin içine doldurmuş, sonra İtalya'ya yollamış Buna buz gibi reeksportasyon derler. İtalyanlar da bu yağları rafine edip ayrı ayrı kullanacaklarına karışık diye geri çevirmişler. Ne olacak, ticaretten anlamıyorlar ki!.. Sonra yurt içinde gelsin dedikodu... Gelsin tahliller, gitsin suçlamalar, yasaklamalar, beyanat ve açıklamalar. Yok peynire kireç, kirece tebeşir karıştırmışlar, yok sadeyağında patates, yok kırmızı biberde domates bulunmuş. Bulunacak ya! Bulunmasın mı? Koca başbakanlıklar, partiler, plânlama daireleri ekonomimizin «karma» olacağını ilân etmediler mi? Eğer sayın özel teşebbüscülerimiz türlü çeşitli maddeleri biribirine karıştırmazsa karma ekonomi nasıl gerçekleşir? Bereket ilgililer kısa zamanda farkına vardılar da işin, ortalığı yatıştırmak için toptancı firmaya karışık yağ satan perakendeci bir bakkalı falan yakaladılar. Gerçi aslında perakendeciye toptancı mal satar ama, dedik ya, işler bir defa karıştı. Onun için bu yağ işinde de bir karışıklık oldu ve bakkal toptancıya mal sattı..

(Devamı 12' ci sayfada)

Tüccar Ahmet beyin iş dosyasından :

Bir Öneri

Samim KOCAGÖZ

Şimdi şu söyleyeceklerimi bazı kimseler gevezelik sayacak, kulak - asmayacak; bazı kimseler de dine imana saldırdığımı, dini siyasete ya da siyaseti dine alet ettiğimi sanacaklar. Oysa ben, sıkı; işini bilen bir tüccarım. Sineğin yağını hesap eder, -gerekirse, yutturabilirsem, ona da makine yağı karıştırabilirim- sineğin bile sırasında piyasasını kollarım.

Bu sefer kim ne derse desin, bulduğum maden, öyle bir maden ki, hiçbir açıkgöze kaptırmam. Hele Amerikalılar avuçlarını yalasın... Zaten bu iş, Türkiye'nin içişidir. Onları ilgilendirmez. Uzun sözün kısası, işe gelelim :

Efendim, 1967 yılının Temmuz ayı içinde İzmir'in sayın valisi Namık Kemal Şentürk ve İzmir'in sevimli Belediye Başkanı Asfalt Osman Bey, (ona asfalt adını İzmir'in bütün yollarını asfalt yaptığı için taktılar. Bu addan son derece memnun kaldı. Şimdi İzmir'in tüm kanalizasyon işini Amerikalılara ihale etmiş. Bizim millet elbette kendisinden memnun kalacak. Kanalizasyon demesini de bilmeyiz. İster misiniz, Osman Beye bu sefer Lâğım Osman desinler...) kafa kafaya vermişler, İzmir'de gürültü ayyuka çıktı. Taksilerle, vapurlarla, açıkhava sinamaları ile, saz bahçeleriyle savaşa girişmek gerek; bütün bu gürültüleri yasak ettik! demişler. Ve de gürültüden şikâyet eden vatandaşlar bize gece gündüz demesinler, haber versinler; telefon etsinler.. Demişler. Gazetelerden Sayın Şentürk'ün, Sayın Kibar'ın telefon numaralarını bir güzel not ettim. İki gün geçmedi, dayanamayacağım; her sabahın üçbuçuk dördün de Vali beya ya da Kibar beya telefon edeceğim, edeceğim ama bir türlü edemiyorum: Yakışık almaz diye düşünüyorum. Sabahın şu saatinde şehrimizin yüce katındaki beyleri uyandırmak olmaz: İzmir'de ilâ maşallah bütün gürültülerden halâs olduk, bir türlü minarelerde hoparlörle okunan ezan gürültüsüne - Allah günahlarımızı bağışlasın - engel olamadık. Oysa efendim, biz tüccar adamız, şu ata sözünü çok iyi biliriz: Para ile iman, ibadet gizlidir! Ne param var diye kasılacaksın, ne de camiye, namaza gidiyorum diye... Uzatmayalım yine; oturduğumuz semt, Karşıyaka'nın en mutena semtidir. Acizane altı kat, çift daire bir apartman diktim. Bir katı, tam kat tek dairedir. Biz, karı koca tek başımıza oturamadığımızdan, birlikte iş yaptığım oğlumu, gelinimi yanımıza aldık. Bir de aslan gibi altı aylık torunum var; hem de erkek. Erkek adamın erkek oğlu, torunu olur diyeceğim ama bu espri bayat, vaz geçtim. Ama o nur topu aslan torunum, sabahın üç buçuğunda, müezzin efendi ile birlikte bir berhay koparak uyanıyor ki hepimiz birbirimize giriyoruz. Korkuyor çocuk efendim. Uykusunun arasında sabah ezanı güm diye bir başladı mı, susturamıyoruz. Gelin, perişan; oğlum perişan.. Bizim hanım, bu yüzden, öfkesinden namaz kılmaktan vaz geçti. Hesap edemedik apartmanı yaparken; bizim kât, minarenin tam hizasına düşmüş. Ama bütün semt şikâyetçi. Karakoldan tutun, Müftü Efendiye dek başvuruldu; çaresi yok! E.. Karşıyaka'mızın çarşı camisi yeni, gıcır gıcır betondan yapıldı. Çarşının beri yanındaki sokaklar kat kat apartmanlarla dolu. Ama kimsede dirlik düzen yok. İlle de sabah ezanı ortalığı çın çın çınlatacak. Yahu

(Devamı 10 ve 11 nci sayfada)

Vur Abasıza

M. Samim Akay

MAŞALLAH

Hayat pahallılığı % 17.9 oranında artmış...

Oh, oh, ooh..

Desenize milyonerlerimiz biraz daha arttı.

***

KUYRUĞA GİR

Samsun'dan AKŞAM Gazetesine yazılan bir mektupta; bir okuyucu:

«Zeytinyağı vurguncularının ipini çekmeğe ben hazırım.»

Dur birader, dur. Sırada 30 milyon kişi bekliyor..

***

TENCERE YUVARLANDI

Keşan'a Demirel gitti, Faşist Yunan Başbakanı Kollias geldi, karşılıklı muhabbet teadisinde bulundular. Oradan Türk miletinin dedeleri gelirken kolkola Dedeağaç'a gittiler. 13 saat 40 dakika süren çalışmalar tam bir fiyaskoyla sonuçlandı. Netice bazı çevreleri şaşırttı. Neden mi diyeceksiniz?

Yunanistan Başbakanı tam bir özel sektörcü. Bizimki de öyle.

Yunanistanın faşist lideri Amerikan hayranı, Morisson Sülman da öyle. Ve bu misalleri çoğaltabiliriz. Zira Tencere ile kapak tam buluşmuştular.

***

BU DENLİ AHLÂKSIZLIK

Yargıtay Başkanı Sayın Öktem'in adalet yılının açılışı dolayısiyle yaptığı çok olumlu konuşma, malûm çevrelerde, malûm tepkilerle karşılaştı.

Malûm olmayan taraf ise vicdansızlığın, ahlâksızlığın bu derekeye düşmesi idi. Zira sayın Öktem'in demecinin Şadi Alkılıç'la ilgili kısmı kelimenin tam anlamıyla namussuzca, hayasızca tahrif edilmişti. Konuşmasının bu yerinde Sayın Başkan, dış ülkelerden Alkılıç'ın affı için kendisine yapılan müracaatlara değinmiş ve o müracaatçılara Türkiye'de adaletin varlığını hatırlatmıştır. Yani Alkılıç değil, Türk adaleti savunulmuştu bu konuşma ile...

Sayın Başkanın konuşmasındaki ışığın dehşetinden, düştükleri çukurda debelenen bu vicdan soyguncuları kalkarlar birde dinden, imandan bahsederler.

Fesübhanallah, fesubhanallah...

***

AMERİKAN MAŞALARI

Abdi İpekçi Milliyet'teki fıkrasında Yargıtay Başkanı Sayın İmran Öktem'e yapılan hücumlara değinerek şöyle yazıyor :

«Öktemin yürürlükteki kanunlara ve anayasaya sadakati belirten bu konuşmasına alınıp kızmak için herhalde hilâfetçi olmak, teokratik bir düzenden yana bulunmak gerekir.»

Beyinsizlikten malûl bu tip Amerikan maşaları sadece hilâfetçi değil, bu memleketin bütün varlığını kemiren muzur birer kurtturlar.

Yani Düşmandan beter düşman..

***

DURUP DURURKEN

Bir gazetenin manşeti :

«Yargıtay Başkanı Sayın Öktem'in konuşması yobazları deliye çevirdi. :

Bırakın allah aşkına delilere de hakaret etmeyin.

***

İKİ TARAFTAN

İzmirde Jandarmalar, karışık yağ satanların resmini çeken gazetecileri tartaklamış.

Bu milletin ezeli kaderi.. Sahtekârlar zeytinyağına hile karıştırarak halkı zehirler, idarecisi de dipçikle halkı ezerek mahvetmek ister.

Şadi Alkılıç Neler Hazırlıyor?

Birkaç aydan beri Van'da, yeni eserlerini hazırlayan Şadi Alkılıç bugünlerde İstanbul'a dönmüştür. Hazırladığı eserleri ilk defa gazetemize açıklayan Alkılıç, mahkeme kararına rağmen görevine iade edilmektedir.

Yargıtay başkanının söylevi ile, davâsı tekrar günün konusu olan ve gerici çevrelerin hücumuna uğrayan Alkılıç; hazırladığı bu eserleri, gerici çevrelerin suratına bir tokat gibi çarpacaktır.

1 «HAPİSHANE ANILARI»

Bu kitapta hapishanedeki olaylar ve kişiler örnek gösterilerek nurculuğun, ırkçılığın, turancılığın ve ümmetçiliğin boş, kof, dayanıksız, bilimsiz ve «tarihsel materyalizm» dışı oldukları açık bir dille anlatılmakta; ayrıca hapishane serüvenleri hikâye edilmektedir. Bu kitap bitmek üzeredir.

2 LUŞ YOLU : SOSYALİZM» «TÜRKİYENİN TEK KURTU-

Başlangıcından sonuna kadar, Alkılıç'ın mahkûm edildiği davânın ve muhakemenin, tahkikatın bütün ayrıntıları ile anlatılışı; mahkeme ile ilgili şahısların ard niyetleri, kişilikleri, garip hikâyeleri. Avukatlar... Adalet tarihinde âbideleşen, anıtları dikilmeye değer, fikir hürriyeti tarihine adları altın harflerle



yazılacak merd, cesur, bilgin hâkimler, Türk hâkimleri... Tüm savunmalar, Alkılıç'ın mahkemelerde yaptığı ataklar, Adalet Bakanlığı ve savcılarla polemikleri, Basın Enstitüsü ve Fikir Özgürlüğü Teşkilâtının Yargıtay'a, hükûmete mektupları... Tüm kararlar... Hepsi bu kitapta toplanacaktır.

Alkılıç, bu kitabının **sosyalizmin** güçlü bir savunması olması için çalışmaktadır. Notları, dökümanları hazırdır. Kitap bu yıl bitecektir.

3 « 1938 HARBOKULUNDAN DİYARBAKIR ZİNDANINA»

Bu kitapta Harbokulu 1938 olayında Alkılıç'ın anıları; kendisinin sorgu ve tutuklanışı; Diyarbakır Zindanı, üç ayrı sürgündeki serüvenleri, o zaman (30 yıl önce) yirmi yaşında, Harbokulu son sınıfının son ayında sosyalizm uğruna, genç bir sosyalistin maruz kaldığı müthiş zulüm ve işkencelerin hikâyesi... Dersim harbine gönderiliş, Dersim 1938 Harekâtı, diğer sosyalist dostlarla haberleşmeler, Nâzım Hikmet askerî mahkemede...

Alkılıç «bu kitabın plânını hazırlıyorum. Dökümanlarım az, anılarım pek çoktur, bu kitapta sosyalistler arasında jurnalcilerin, gizli ajanların, enteligan Servis'in, CIA'nın nasıl calıştığı da anılarımdan örnekler, başıma gelenler açıklanarak anlatılacaktır» demektedir.

4. Alkılıç, siirlerini ve dörtlüklerini de ayrı bir kitap halinde toplayacaktır.

DOSTA-DÜŞMANA KARŞI

*** TÜRK-İŞ, TÜRK-İŞ'e bağlıdır (?)**

Türk — İş'in aldığı Amerikan dolarları ile bastırılan bir broşürün adı: «Türk — İş'e bağlıyız». Bı broşürde, baştan sona kadar DİSK'e suçluların telâşı içinde ve Türk-İş'e bağlı Türk-İş mantığı ile çatılmaktadır:

«İsmin «Mülayim'miş...

«Sert olsan ne olur...

«Nereden nereye geldik arkadaşım...

«Ve yarın nerelere ulaşacağız...

«Türk-İş bugün bunun hesabını yapıyor.» v.b.

Alınan Amerikan dolarlarından tek satırla söz açılmıyor...

Türk - İş, yöneticilerini Amerika'ya ulaştırma hesabı yapıyor olmalı!

*** POLİSİN ACZİ (!)**

Babıâli'nin göbeğindeki Son Havadis gazetesinin sorumlusu Can Kaya İsen, Alpay Kabacalı'nın şikâyeti üzerine açılan kamu davâsına, Toplu Basın Mahkemesince ihzar (hazır bulundurma) kararı verildiği halde, polisce yakalanıp getirilemiyor... Solcuları en kısa zamanda yakalamakla ün yapmış polisimiz, sağcıları yakalamaktan âcizdir (!) Mahkeme emrinin polisce yerine getirilmemesi dolayısıyladır ki, Toplu Basın Mahkemesindeki 967/36 dosya sayılı davâ, üçüncü defa olarak ertelenmiştir.

Hey gidi Anayasa hey!

*** P T T 'nin marifetleri**

PTT, şikâyetlerin arttığı bir kuruluş haline geldi; iktidara yaranmak için yeni marifetler göstermeğe başladı. Onlarca örnekten bir ikisi :

Şadi Alkılıç dostumuzun posta kutumuza gönderdiği mektup, «isim ve soyadı olmadığı için mahrecine iade» edildikten sonra, isim ve soyadı yazılarak verildiği halde yine iade edilmiştir...

Bazı abonelerimiz de, gazetelerinin ellerine geçmediğinden yakınmaktadırlar.

*** KÖY İŞLERİ BAKANLIĞI**

CHP koalisyonu sırasında kurulan Köy İşleri Bakanlığı, birtakım umutlar vermişti. Yayınlanan birtakım kitaplar köy ihmal edilse dahi, hiç olmazsa kâğıt üzerinde çalışmalar yapıldığı kanısına götürüyordu. Yayınlar, isteyenlere de gönderiliyordu.

Oysa, şimdi köyden başka her çeşit işle uğraşan, bu arada birtakım Anayasa kurumlarına çatan kitapları Devlet parasını suistimal ederek alan Bakanlık o eski ilerici yayınları kimbilir hangi depoya doldurdu çürüsün diye... Köy sayısını hazırlarken bazı kitaplar istemiştik; cevap vermek külfetine bile katlanmadılar.

*** BARIŞ ŞENLİĞİ ve ÂŞIK İHSANİ**

Barış şenliği düzenleyen, çabalarını takdirle karşıladığımız dostlar bir büyük gaf yaptılar ki, sormayın. Düzeltmeye Nasreddin Hoca'nın palası bile yetmez ve iş işten geçmiştir artık...

Oyunu şenlikte özel ödül kazanan «Ağalı Dünya» nın yaratıcısı Âşık İhsanî, «güvercinler salacağız vakındır» gibi dizelerin seahibi Âşık İhsanî, bu şenliğe çağrılmadı. Toplumcu yönleri olmayan, ünü İhsanî'nin ününe erişmemiş birtakım halk ozanları çağrıldığı halde...

Yönetici dostlarımıza, takıldıkları noktaları iyice sorup öğrenmeden böyle bir gaf yaptıkları için sitem etmemek elde değil.

Teneke Saraylar

(Gecekondu yapımı)

ZÜHTÜ BAYAR



«Gecekondu, kendisine ait olmayan yerde, imar mevzuatına aykırı, gayrisıhhi ve gayrıfenni olarak alelacele yapılmış, iptidai barınaktır. (1)

Gecekonduları geceleri konduruverirler çarçabuk. Bu işin ustaları, uzmanları vardır. Bu ustalar defalarca gecekondu yapmış olup, bu konuda geniş deney sahibidirler. İşin hukuki yönünü de bilirler az çok. Gecekondu yapmak isteyen yoksullara yol gösterip, yardım ederler. Gecekondu olgusunun yarattığı bu emekçi zümresi de geçimini bu yoldan sağlar.

Köyden ya da kentin bir başka köşesinden gelip, ev sahibi olmak isteyen aile reisi dosdoğru gecekondu kahvesine gider ve kendine daha önceden tavsiye edilmiş olan «gecekondu uzmanı» nı bulur Ustayla işin bütün detaylarını, inceliklerini konuşur, tartışırlar. Anlaşmaya varırlarsa, bir gece için de konduruverirler evi. Kondunun böyle bir gece içinde birdenbire yapılması gereklidir. Bu resmi makamlara karşı adeta bir oldubittidir. (emrivâkidir.) Bu, bazen ambalaj sandığından bozma, bazen de tahta, teneke ve dam muşambası karışımı bir evdir. (2) Daha doğrusu tek bir odacık, hücredir. Üstü ve çevresi dam muşambası ile kaplanıp, güzelce bir badanalanır. Sonra da yıktırılmaması için bu yeni yuvaya (!) taşınılır. Gecekondu ile ilgili kanun hükümlerine göre, hanede insan varken ev yıkılamaz. (Mamafi, biz bunun tersini de çok gördük.) Gecekondu uzmanları bunu bilir, ev sahibine bu incelikleri anlatırlar. Ev sahibi de bir yıkılma işi sözkonusu oldu mu evinden dışarı adımını atmaz! Ve... evi de gümbür, gümbür başının üstü ne yıkılır. Eğer bir şans eseri bu badireyi atlatabilirse, bundan sonra her gece bu tek odacığın çevresine bir şeyler eklenir. Şimdi artık «Büyütme» ve «ekleme» dönemi başlamıştır. Gecekondu insanı bu dönemde yeni, yumuşak bir politika izler, hükûmet temsilcileriyle tatlı tatlı geçinmeye bakar. Öyle ya, iş yarıdan fazla başarılmıştır. Bundan sonra tatsızlık çıkarmanın ne âlemi var? Gecekondu yapımında bu dönem uzun vadeli bir dönemdir. Gecekondu sakini her gece kondusuna yeni odacıklar, kümesler v.b. gibi şeyler ekler, tek gözlü kondusunu büyütür. Çevresini taş ya da çitle çevirir. Bütün bu işler gece saat yirmidörtten sonra yapılır. Ve nihayet komşusunun kapı numarasına bakıp, evine bir de numara verir. Kendinden önceki de aynı yöntemle numaralamıştır evini. Kireç ya da tebeşirle ev numarası bahçe kapısının üstüne yazılır iri, iri.

Artık kiradan kaçan yoksul kiracı ailesi başını sokacak bir damaltı bulmuş, mesken sorununu bir ölçüde çözmüştür kendince.

Ama iş bunlarla bitmemiştir. Asıl mesele ve mücadele şimdiden sonra başlıyacaktır. Bir kaç yıl sonra ev, yani kulübecik, resmen kayıtlara geçirilmiştir vergi dairesince. Ve yıllık mesken vergisi tahakkuk etmeye başlamıştır. Bu nasıl iştir anlıyamaz bir türlü gecekondu insanı. Yeni yapılan dört beş katlı apartmanlardan vergi alınmazken, kendi kü-

(Devamı 12. Sayfada)

---

de ki

Başladı bu akım bu akım bu akım
ve bir takım
eli nasırlı, yüzü siyah, gömleği yırtık
yetsin be bu burjuva zulmü
komprodor işkencesi
yetsin be artık

Düş be yollara bir adım tek adım bir adım tek adım
ve kudret-i kadim
ayaklar kömür içinde
çok ayaklar kömür içinde
kömür ayaklar içinde
ayak ateş içinde
ateş çember içinde

Sol sa sol sa sol sa sol sa
hani bir yürüdün bir adım tek adım
tek adım bir adım yol olsa
ve komprodor süprüntüsü tutup utancından
saçlarını ya da
kirpiklerini yolsa

Ve hele, tut hele, uzat hele nasırlı ellerini
o eller ki emek akar, kan akar, uygarlık akar
tut ki, o ellerinden gaddarlık akar!
tut ki o ellerinden
ahlar yükselsin
vahlar... akıntı sellerinden

Sen büyüksün be, güçlüsün, kudretlisin, halksın be
sen dünyalar devirir, dünyalar kurarsın
yakarsın, yıkarsın, onarırsın
ve uykunun ulaşamadığı noktalara
tek hamlede varırsın
Yeter ki «yetişir» de, bu yıkılasın düzen
bu komprador düzeni
ortadan kalksın be...»

Sisler dağılmak üzere, eller barışsız ve dargın
uzunca bir yürüyüşten sonra
tekrar yola koyulmak yorgun — argın
ve fakat bu kez için mutlulukla
yaşamak sevgisiyle sargın...

Çırak EMMİ

Demirel'e verilen dilekçe

Galip M. ATAÇ

6/Ağustos/1967 Pazar günlü Akşam gazetesinde, Süleyman Demirel'in Konyadaki konuşmasından aldığım şu pasajı beraber okuyalım.

«Türkiyede bir devir açıldı. Bu devir, halkın yoksulluktan kurtulup refaha kavuşacağı bir devirdir. Birkaç seneye kadar çamaşır makinesinden buz dolabına kadar herşeye sahip olacaksınız. Yıllardır memleketin cefasını çeken Türk anası artık rahata kavuşacaktır.»

Üç yıllık politik yaşantısını, ulusal kuruluşların temelini atmakla sürdüren bir Başbakanın bu çocuksu muştularına gülmek te, kızmak ta bir anlayış işidir.

Onu dinleyenler arasında, öfkesi gırtlağında düğümlenerek yutkunanların sayısı bilinmiyorsa da, bakınız, nasıl korkunç bir güldürü ile süsleniyor bu konuşma :

«Karaman ilçesinde de konuşma yapar Demirel'e 100 kadar genç, aralarında imzaladıkları bir dilekçeyi vermişler. Ve Karamanda bir genelev açılmasını istemişlerdir. Demirel gençlerin dilekçesini gülerek almış, genelev açılması için yardımda bulunacağını söylemiştir.»

Görünüşe göre, bu gençler bütün üzüntülerinden sıyrılmışlar. Köylerinin su ve yol derdi unutulmuş. Hastane sıkıntısı ortadan kalkmış, Okulsuzluk kimselerin umurunda değil. Camiler yapılmakta harıl harıl. Topraksızık önemsiz bir konu. Köleliğe alışıldı ağalar yanında. Şu Karaman'da bir de kerhane açılırsa yok mu, bütün güzel günler bu ilçenin olacak!

Karaman'lı gençler dalga geçti gibi geliyor bana. Yoksa, Başbakan'nın böylesine kerhane işleriyle uğraşamıyacağını bilmez olurlar mı?

Dilekçe sahibi gençleri kınamak istediğim sanılmasın. Kerhane, kapitalist düzenin yadırgamadığı bir kuruluştur. Hükûmetler en ağır vergiyi onlardan alır. Memleket halkının çoğunluğu, bugünkü düzenin yöneticilerine oy verdiği sürece daha birçok kerhanelerin açılacağına inanmak için yeterli nedenler var.

Yalnız, açık bir usul yanlışlığı görülüyor o gençlerin tutumunda. Kerhane ile ilgili makama verilmeliydi o dilekçe. Düpedüz saygısızlık edilmiş Başbakana.

Hem, geçmiş hatalardan ders almamış ta görünüyorlar. Daha iki üç hafta önce, * bir komisyonun usulsuz kurulmasından, Büyük Millet Meclisi'nin üç aylık çalışması nasıl güme gitti duymadılar mı?

Onlara akıl öğretmek gibi olmasında, örneğin, Lüks Nermin olabilirdi başvuracakları yetkili. Her işin bir usulü, yordamı var.

Birzamanlar Gaziatep'te «Deli Şerif» adında biri vardı. Sarhoş gezerdi gece - gündüz. Tekerlemeler uydururdu dillere destan. Onun kafiyeli bir sözü aklıma geldi. «Deli» deyip geçmiyelim ve sizlerde bağışlayınızda beni, şuracığa yazıvereyim :

Alacada dikiş bellisiz»
«Ayân evinde s... bellisiz»

Deli Şerif'in bu sözü, filozofların şu açıklamasına epeyce uygun düşmektedir : «Zevk için yapılan cinsel ilişkiler aşk, para karşılığı yapılanlar ise fuhuş'tur.»

Karamanda kurulacak kerhane bir aşk yuvası olmıyacağına göre, fakir fukara kızlarına, kadınlarına yeni görevler yüklenecek. Pardon, özel sektör olarak yeni bir iş kolu açılıyor, diyelim de, günümüzün liberal demokrasisine uygun düşsün.

Burada bir sorun dikiliyor karşımıza: özel sektör olarak açılacak olan bu iş kolunda çalıştırılacak sermaye kadınlar, Karaman'nın iç pazarından mı, yoksa, komşu illerden mi toplanacak? Bu kadınlar kimlerin kızları, kimlerin kardeşleri, kimlerin karıları arasından seçilecek? Bu dilekçeyi verenler, bunları düşündüler mi, dersiniz?

Neyse, bu soruya gerekenler karşılık düşünedursun.. Konumuzun şakaya dayanabilecek yanı yok. Aslında, sosyal bir ağıt'tı o dilekçe.

Gençler niçin normal koşullar içinde evlenemezde, böylesine kaçamak yollar arar cinsel boşalımlarına? Neden, gazeteler aile yıkıntılarıyla dolup taşar hergün? Nasıl oluvorda, olağan bir görünüş sayılabiliyor, memeketimizde, kiralık kadın sorunu?

Cumhuriyetin kuruluş yıllarındanberi kanunlarımızda kadın - erkek eşitliğini öngören maddeler yazılıdır. Yine de, Mithat Cemil Ulusal adlı bir savcı çıkıp, kadın - erkek arasında eşitlik isteyen bir sanık'ı, Sovyetler Anavasasının filan maddesini propaganda etmekle suçlavabiliyor Türkiye'de.

Evlenmek köylerde, kentlerde birer alış - veriş konusu olmaktan kurtulamıyor. 55 yaşında bir Amerikalı, beğendiği küçük bir köylü kızı, binlerce dolar vererek satın alıp götürebiliyor.

Türk köylüsü, çoğunlukla, ağa toprağında doğar. Ağanın hayvanlarıyla koyun koyuna yaşar ahırlarda. Namusu, yazgısı ağaya emanettir onun Bir avuç toprağın özlemi içinde ölür, gider.

Toprak köleliğinin en azgın biçimleri eğemendir memleketimizde Bütün yönleriyle sömürgen, ezici bir soygun düzeni bunaltıyor insanlarımızı.

Halkların, bu çökmüş ve kokuşmuş anafor çarkından kurtulma sancıları içinde bulunduğu belli. Bir aranma çağını şaşkınlığı okunuyor gözlerinde.

Oysa ki, tarihin öğretici sayfaları açılmış önümüzde. Işçi, köylü, aydın, gençlik ve küçük esnaf olarak bugünkü dağınıklığımız, kaçınılmaz sorumluluğumuzun gerekçesidir.

Alınterimizle beslediğimiz, oylarımıza güçlendirdiğimiz kimselerin yıllar yılı, bizi nasıl kandırdıkları artık kafamızı aydırsa gerek!

*** Bu yazı 10 Ağustos 1967 de yazılmıştır.**

BİR ÖNERİ

(Yedinci sayfadan devam)

namaza kalkmak isteyen zilli saatini kursun! (Tövbe yarabbi tövbe estafurullah..)

Dün gece bu ezan işi bambaşka bir iş açtı başımıza, Önce çok kızdım ama sonra bana çok kârlı bir maden (sömürme de yanına yat!) buldurduğu için çok memnun oldum. İş dosyama yazıyorum. İlk fırsatta [illegible] çok kârlı işi gerçekleştirmek boynuma borç oldu. Hem memlekete hizmet, hem dini mübine hizmet. Önceden çok kıyamet kopacak ama ben pişkin adamım; kulağımın üstüne yatarım. Ne derlerse desinler, Allah da Muhammet de benden razı olacak. Mekânım cennet olacak. Heyecanımdan lâfı uzattıkça uzatıyorum. Oysa sadece işi not edecektim. Ediverelim :

Geçen cumartesi akşamı için oğlum, iş dönüşü Melek Açıkhava sinemasına bilet almış. İşçi kadını da gece çocuğu beklesin diye ayarlamışlar. Erkenden oğlum, gelin, bizim hanım, yemeğimizi yedik, çarşı içindeki sinemaya gittik. Eğlencenin böylesi de sudan ucuz. Adam başına bir lira bilet. Oğlumla gelin, bu filmi kışın kaçırmışlar, pek güzelmiş diye aralarında lâflanıyorlar. Oturduk, bekle Allah bekle.. Canım sıkılmaya başladı. «Oğlum, film ne zaman başayacak?» diye sordum. O, öfkeyle, «yatsı ezanını bekliyoruz baba», karşılığını verdi. Şaşırdım önce: Ezanla birlikte sinemaya başlandığı nerede görülmüş? Yeni usul mü? Kim icat etti bunu? diye söylenmeye başladım. Film dokuzda başlayacaktı, saat dokuzu on geçe ezan okunmaya başladı. Bir bet ses ki deme gitsin. Sinemadaki kalabalık şöyle bir kalktı oturdu. Camide sinemanın kapısını tam karşısı. Nedense bu gece minarenin şerefesinde yanan ışıklar, sinemanın perdesine vurmakta. Makinist lâmbaların bir kısmını söndürmüş ezanın bitmesini bekliyor. Ezan baş-

ÖZGÜRLÜK ŞARKILARI

Gül fidanı yetiştirdik bahçemizde boy boy
Dikeni bizim elimize battı
Gülünü siz kokladınız.

Hep birlikte Şarkılar söyledik sonra
Özgürlük üstüne, eşitlik üstüne

Sizin gözlerinizde pırıl pırıl mutluluklar
Bizim içimizde diken diken sızılar
Güldük... Kurşun gibi

Kolay değil bu şarkıları söylemek böylesine
İnanılmıyor bu eşitlik masalına — göğsünü gere
gere— göz göre göre
Sustuk... Hışım gibi

ŞANLI ASLANGÜL

FİDEL CASTRO

* * *

Hapishane Notları

Kültür ve Halk

Makaleleri okudum.* Solıs'inkini tercih ediyorum; o daha basit, daha demokratik, daha insanca ve hatta vardığı sonuçlarda daha pratiktir. Diğeri (gizli bir hakarete cevap veriyormuş gibi) acılık ve hınç, tekelcilik ve yazarı bize kültürün Sina tepesinden hitap ediyormuş gibi örtülü bir boşluk dozu ile yazılmış.

Bayağılığı lânetlemek için, onun üstündeki yerlerde bulunmak ve bundan başka Romain Roland'ın sanatına sahip olmak lâzımdır. Bu, mutlak olarak kendine hâkimlik olma gibi özel bir tarza, olgunlaşmış bir düşünüşten sonra basitlik ve tabiiliğe sahip olmak, hiç yormayacak kadar hoşa gidecek biçimde kendinden kurtulmuş, cömert ve dahi olarak herşeyi açıklamaktır.

Bu ikinci makalede bulduğum şu türden tâbirler tatsız değil mi: Kültür Tarzanları bazan basit büro memurlarından başka birşey değildir».

— «Gerek ilgisizlikten gerekse birçok anababanın hatasından dolayı, entellektüel ya da biyolojik yoksunluktan doğan, o gençliğimizdeki sapmaları iyi etmek ya da önlemek tarzı ile ilgilenmek zorunlu olur, çünkü bunlar Kübayı tamamen kısır zekâlı bir yeni insanlar ülkesi, bir yarı-olmuş yaratıklar yığışımı haline sokmaktadırlar.»?

Öyle olsun... Fakat neden sorun'un esasına gidilmesin? Ben, fildişi kule içinde yaşayan asil kanlı zekâ sahibi yazardan şüphe ederim... Gördüğüm, tesadüfün meyvası değil inisiyatiften yoksun, duygusuzluk hastası ve hassasiyet iğdisi yüksek sosyal sınıflarımızın utanç verici kısırlığının ârazı olduğunu unutuyor. Onların bayağılığı alınırsa ellerinde ne kalır Bu olmadan Lyceum'da, Pro. Arte'de, Club Musical'de, Filârmonik Orkestra v.b.'da karınca gibi toplanan «tarzan» lar nereden çıkıyor? Muhakkak ki halk arasından çıkıyorlar. Bu değerli kuruluşların giriş sınavlarına katılmak için «basit ve küçük bir büro memuru» (suçunu itirafeden makalenin yazarı) ndan daha fazla birşey olmak gerekir. Milletin en verimli tohumlarını belki de bâkir olarak içinde tutan halk, bir gerileyişin nakaratını uzaktan uzağa dinleyebileceği Belediye Barakaları ile yetinmelidir.

Bu faliyetler konusunda ben bir tarzandan daha az bir şeyim, fakat halkın bu işte hiçbir payı olmadığı gözümden kaçmıyor. Halk sahneye girdi mi, yüzyıllarca yaşayan izler kalır. Hâlâ ayakta duran taşlar bunun şahididir; bir grek sitesinin bulunduğu yerde yükselen kocaman tiyatrolar (her vatandaş için bir yer ile) ve her tablosu, her tiyatro eseri, felsefe ya da bugün yok olmuş felsefe incelemesi icin dünyanın tamir edilemez bir bahtsızlığı imiş gibi ağladığı öylesine ölmez manevî eserler...

Biz kültürümüzde böyle topyekûn bir halk yokluğundan dolayı imdat cığlıkları atmalıyız. Yüksek ve güçlü! Onunla hiçbirşey yapmamak, ne az ne de fazla, yerlerin boş kalmasını istemektir.

Isla de Pinos.
8 - III. - 1954.

*** Bir dostunun kendisine yollamış olduğu iki makale.**

---

ladı dedim ama öyle bir başladı ki, müezzin efendi hoparlörü açtıktan sonra bir süre öksürdü, aksırdı. Zaten Karşıyaka'mızın (ye yeci) gençleri, karar vermişler, müezzin efendiye her sabah içmesi için ikişer yumurta göndereceklermiş. Bunu Yeni Asır Gazetesi de yazdı. Bu yazı aklıma gelince, bütün öfkem, hoparlörde okunan yatsı ezanı ile birlikte dağıldı. Kafamın içinden şimşek gibi parlayan bir fikir geçti. Az kalsın sevincimden ben de müezzin ile birlik olup sesim çıktığı değin bağıracaktım. Filmi filân seyretmeyi bir yana bırakıp, kafamın içinde bu fikri geliştirmeye başladım: Önce dedim ki, şu ezanı Zeki Müren okusa, bir yol, kimsenin şikâyeti kalmaz. Bir de sonunda «Canım ciğerim dinleyenlerim, ne olur, hatırım için camiye namaza buyurun, birlikte eda edelim...» dese, kim gitmez? Önce bizim hanım, değil filmi bırakmak, iki eli kanda olsa camiye koşar. Bu fikri geliştirelim: Bütün Türkiye'nin camilerine Zeki Müren yetişemez. Ne yapacağız? Zeki Müren Bey ezanı plâğa okuyacak.. Durun hele, hem de benim çocukluğumda olduğu gibi, beş makam üzerinden: Efendim sabah ezanını Sabahiden, öğle ezanını Hicaz makamından. İkindi ezanını -biraz alafrangadır ama- Nihavent makamından okumak uygundur. Akşam ezanının Rast makamından okunması uygun olur; akşamın havasına uyar. Yatsı ezanına gelince, bunun makamını da Zeki Bey düşünsün... Şimdicek bir hesap edelim; beş makam üzere kaç plâk piyasaya çıkabilir? En azından Türkiye'nin otuz bin köyünün camisi vardır. Otuz bin plâk. Beş makamdan beş kere otuz bin, eder efendim 150.000 (rakamla yazayım da yanlışlık olmasın.) İlçe ve de il camilerinin hesabını bulmak çok zor. Diyelim ki en azından bir yüz elli bin plâk da illere ve ilçelere gerek. E.. Zeki Müren okur da ezanı, bu ezan bütün vatandaşlar tarafından evlerde de dinlenmez mi? Sonra istedikleri değin hoparlörle okusunlar bu ezanları, çocuklar da korkmaz. Zeki Beyin sesinden çocuk niye korksun? Ne diyorduk? İki yüz bin plâk da vatandaşlar için hazırlayalım. Ettim mi sana beş yüz bin plâk. Hediyesi beher plâğın on lira olsun.. Yanlış hesap etmedikse beş milyon! Denecek ki her camiye plâklar için hoparlör, ses makinesi gerek. E., bunu zaten camileri koruma dernekleri, mümin vatandaşlar sağlıyorlar. İlk ağızda çıkaracağımız plâklar beş yüz bin olacak.. Arkası elbette gelecek.. Ben, iş adamıyım arkadaş! Hesabımı kitabımı bilirim. Hemen İstanbul'a gidip Zeki Beyi ziyaret etmeli, bir iş anlaşması yapmalı. Sonra Diyanet İşleri Başkanı Beyefendiyi Ankara'da ziyaret. Son derece memnun kalacağını umuyorum. **Plâk şirketleri** iş kolay... Önerilerimi gereken yerler ve kimseler, hemen kabul ederler. Efendim, maksat ticaret ticaret ama bunun altında elbette dinimize hizmet de ödevimiz olarak yatmaktadır. Allah dinimize devletimize zeval vermesin, Amin!

(Not : Bu yazıdaki fikrin patentası, yazarınındır.)

ANTİEMPERYALİST CEPHEDE

(Baştarafı S. 4'te)

Bu nedenle sendikacılar kendi kesimlerindeki işçi kitlelerini bu anlamda bilinçlendirmeye mecburdurlar.

YASALAR - DİRENME

Konumuzu sonuçlandırmak gerekirse demek zorundayız ki, işçi sınıfı yan güçlerle birlikte kapitalizme karşı sosyalizmin; emperyalizme karşı antiemperyalizm cephesi nin öncüsü olmak durumundadır. Aydınlarca sürdürülen bu savaşın asıl sahibi işçi sınıfıdır. İlerici aydınlar bu savaşın asıl sahibi değil, olsa olsa temsilcileri olabilir. Oysa bu öylesine basit ve yeteneği bile gereksiz kılan bir eylem ki, işçi sınıfı bu noktada temsilciye ihtiyaç duymadan, bu işi bizzat yürütebilir. Yürütmelidir de... Savaşın yürümesi direnme ile olacaktır. Kabul etmek gerekir ki, bu savaş yalınç anlamda bir savaş değildir. Bir kaderi değiştirecek, sosyal yapıyı kökten etkileyecek, işçi sınıfını mutluluğa eriştirecek bir savaştır. Bu nedenle de savaş düşünsel düzeyden eylemsel düzeye geçecektir. Savaşın sonucunu düşünsel değil eylemsel düzeyde beklemek gerekir. Düşünsel düzey kısır ve pasif çatışmalar alanıdır. Ve genellikle bu alanda somut zafer yoktur.

Eylemsel düzeye çıkış nasıl olacak? Konumuzun önemli sorusu bu... Sınıfımıza direnme olanakları veren yasalarımız vardır. Bu yasaların ışığı altında mitingler, yürüyüşler ve de ulusal anlamda etkin, kapsamlı grevler yasalarımızın tanıdığı olanaklara örnek olarak gösterilebilir. Düşünsel düzey, eylemsel düzeyi izlemelidir. Örneğin bugüne değin elde mevcut, örnekte anılan olanaklar etkin bir şekilde değerlendirilmemiştir. Ama, bu yolda daha geniş özgürlükler istenmiştir. Şu halde, mevcut olanakları eksiksiz değerlendirerek yasaların sınırına değin gelebilmeliyiz. Gelebilmeliyiz ki, sınırı zorlayıp yeni özgürlükler alabilelim. Yeni özgürükler eylemsel baskıların ürünüdür. Yeni özgürlükleri, eylemsel düzeyi izleyen düşünsel düzey tartışıp olgunlaştıracak ve yasa kılığına girmesine yol açacaktır. Yasalaşan yeni direnme araçları yeni kapıları zorlayacak ve bu zorlamalar tarihsel gelişime uygun olarak yeni düzenler getirecektir...

Türlü Çeşitli

(6' ncı sayfadan devam)

Fakat bizim bu işte asıl merak ettiğimiz başka bir şey var! Hemen her ikimizde «karışık mı, değil mi?» diye bir sürü tahliller yapıldı ama, binlerce karışık madde ortaya çıkmasına karşılık bunları karıştıran firmaların adı ortaya çıkmadı. Ama biz yine iyimseriz. «Her halde ilgililer bu işte de sermayenin tarafını tutmadı. Sadece, bunda da bir karışıklık oldu!... diyoruz. Eh, bu kadarı da olur elbet!... Karma ekonomi değil mi? Karışmasın da ne yapsın, yani?



Teneke Saraylar

(9. uncu sayfadan devam)

çük, köhne, uydurma kondusu için vergi tahakkuk ettirilir. Eğer vergisini bir kaç yıl içinde ödemezse, faizi ile birlikte gerçekten kendisi için çok büyük bir para borçlanır vergi dairesine. Öyle bir borç ki, kondusunu içindekilerle birlikte satmaya kalksa, yine de ödeyemez bunu. Artık uykularına karışan tapu rüyalarını bir kenara iter, ya satar kondusunu, (satabilirse, vergi borcu olan bir konduyu kim satın alır?) ya da gelip, mülkünün haczedilmesini bekler.

Eğer ilgililerin «vazifeşinâs bir gününe rasgelmiş de kondusu yıkılmışsa, kendinden önce aynı akibete uğramış olanların söylediği şu sözleri, tıpkı köylümüz gibi, kerdine özgü bir tevekkülle mırıldanır; «Altı boş, üstü açık çöpten yuvayı neyleyim?»

Gecekondu insanı, bütün o yoksulluklara ve sıkıntılara karşılık, kondusunda kendini bir saraydaymış gibi hisseder. Bu yüzden ben, o tavukların bile oturmak konusunda tereddüd edebileceği, teneke, muşamba ve tahta parçaları karışımına **«Teneke Saraylar»** derim. Pazar ve tatil günlerinde gecekondulunun çalışması gerçekten görülmeye değer. Fabrikasındaki işinden başkaldırabilmiş ya da patronundan izin alabilmişse, o tatil, ondan mutlusuna güç raslanır gecekonduda. Ne yapar gecekondulu, eline geçirdiği boş zamanını nasıl değerlendirir? Eğer kahvede oturmak v.s. gibi alışkanlıkları yoksa, tek eğleneceği yer evinin bahçesidir. (Gecekondularda az da olsa genellikle her evin bir bahcesi vardır.) Arıları bile kıskandıracak bir çalışma haftasından sonra, gecekondulu yorgunluğuna aldırmaksızın bu kez de eline tırmık ya da çapası nı alır, bahçesini biçimlendirmeye, bir şeyler ekip dikmeye başlar.

Ne denirse densin, gecekondudaki hayat, renkli ve tutkulu bir hayattır Herşeye karşılık insansal bir yaşamadır. Ama kümes misali evlerde oturuluyormuş, her aile en az dokuz bireyliymiş, üstelik de çalışan tek kişiymiş, Ne çıkar?

Gecekondu insanı, yalnız insanla değil, doğayla mücadele etmesini de öğrenmiştir. Kışın insafsızca yağan karın altında, soğuktan morarmış parmakları ile kurmaya çalıştığı kulübesi, ona hayatında en büyük deneylerden birini kazandırmıştır. Kereste kilosunun fiyatını, saç parçasının değerini, insanların iki yüzlülüklerini ve içtenliklerini bu sıralarda öğrenir. Yalnız bunları değil, belki de gerçek olarak ilk kez yardımlaşmanın ve dostluğun da ne olduğunu bu sırada öğrenmiştir. **Beş çocuğuyla, karısıyla, aç ve çaresiz ve de beş parasız ortada kalmış ve bu koşullarla gecekondu yapmaya kalkmış ve başarmış insan, hayat mücadelesi için yeteri kadar bir fikre sahip olmuş insandır. Hayatın en çetin sınavlarından birini başarı ile vermiş bir insandır.** Kondusunun normal yaşama olçülerinde olmaması, onun doğayla mücadelesinde en önemli rollerden birini oynar. Bütün olanaksızlıklara karşılık, tek gözlü evciğini onarmaya, büyütmeye çalışır. İstasyonlarda akşamları, iş dönüşü koltuğunun altında gazeteye sarılı bir kaç tahta parçasıyla ya da bir portakal sandığıyla dönmekte olan gecekondulular görülür. Bu tahtalar ya odasının bir deliğini kapatacak ya da —mevsim kışsa— o akşamlık yakıt ihtiyacını karşılayarak, onu ısıtacaktır. Evet böylesine ucu ucuna bir yaşama... Bir kadın yazarımızın da belirttiği gibi; «Canı tende tutma ekonomisi...» Sözün kısası, gecekondulu tam anlamıyla, büyük yaşamış kişidir.

---

(1) Eski İmar Bakanı Celâlettin Uzer'in B. Gencay'ın «Gecekondu problemi» adlı kitabından ödünç alıp, (!) altına kendi imzasını atarak Milliyet te yayımladığı gecekondu tanımlaması.

(2) Bazen de sandığın ta kendisidir. Böylesi çok daha kolay ve pratik oluyormus. Sandığı ucuza satın alıyor, testereyle bir kapı bir de pencere açıp, dört kösesinden kazıklar la yere tutturuyorlar, olup bitiyor. Bu şekilde kurulmuş bazı gecekonduların üstünde siyah iri harfler le «Westinghouse, M. Co op. U. S. A. v.s.» gibi yazılar görmek mümkündür.

Âşıklar

PROLETER

Yaz gazteci sağır kör de öğrensin
Aş yerine gayrı Proleter yaz
Polis te öğrensin savcı okusun
Baş yerine gayrı proleter yaz.

Milletin sıkışmış kemerlerine
İşçinin ırgadın alın terine
Yavuz eşeklerin semerlerine
Gaş yerine gayrı proleter yaz.

Özlemin çektiğim mutlu günlerin
Sahte mezheblerin sahta dinlerin
Bu ismi duyunca kuduranların
Baş yerine gayrı proleter yaz.

Kazmanın sapına belin döşüne
Ahırda ölenin mezar taşına
Bütün emekçinin yanı başına
İş yerine gayrı proleter yaz.

Duvarcı ustanın yapılarına
Küçük esnafların kapularına
Topraksız köylünün tapularına
Boş yerine gayrı proleter yaz.

Maksudi maksadın tam ortasına
Savun insanlığı insancasına
Baltanın ucuna sazın göksüne
Beş yerine gayrı proleter yaz.

Maraşlı Âşık MAKSUDİ

———oOo———

NE ZAMAN

Bin yıldır bir hasta inler şurada
Ne doktor bulunur ne çıban biter
Dört mevsim boş geçer o güzel kırda
Ne çiçek ekilir ne fidan biter.

Ne yapsın kasaplar hile etmese
Çoluk çocuk açtır kemik katmasa
Müşteri bakkaldan kazık yutmasa
Ne kavgadan geçer ne cüzdan biter

Vicdan adaleti kurulmadıkça
Haksız hak yolunda görülmedikçe
Mebus köylü gibi yorulmadıkça
Ne eşkiya biter, ne çoban biter

Beni aç bırakma hırsız olmayım
Adam öldürmeyim, belâ bulmayım
Sevgilimi ver de bara gelmeyim
O zaman ne Nuh var ne tufan biter

Size derim size, duyun insanlar
İnsana sövüp de zevk eden canlar
Dört yanımdan hücum eder hayvanlar
Ne Mahzunî korkar, ne destan biter.

Âşık Mahzunî Şerif

Pazar Ekmeği VE Mustafa Niyazi Ispartalı



AYHAN YETKİNER

Usta hikâyecilerimizden Mustafa Niyazi Ispartalı ile dostluğumuz çok eski yıllara dayanır... Çocukluk ve gençlik çağlarının hür ve serazâd günlerinde beni gazeteciliğe özendiren ve basın mesleğini sevdiren de o olmuştur sanıyorum...

San'at özlemleri ve heyecanları ile dolu bu eski günlerin ardında onun birbirinden güzel, birbirinden olumlu hikâyelerini hazla okuduğumu, duygulandığımı ve etki li anıları içinde kaldığımı şimdi daha iyi hatırlıyorum.

Ispartalı'nın son kitabı «Pazar Ekmeği» bana bu geride kalmış günlerin dostluklarını, hasretlerini, renklerini getirdi... Fırından yeni çıkmış ekmeğin sıcaklığını, tazeliğini duyurdu... İçtenlikle anladım ki özlemişim onu. Onun şehirlerini, köylerini, onun yoksul insanlarını... Ispartalıyı sıcak, boğucu bir yaz gününde Basınköydeki evinin serin gülbahçesi içinde çalışırken bulduğum zaman bunu daha iyi anladım...

Yamac'ın deyimiyle Mustafa Niyazi'nin hikâyeleri «katı realizm içinde beşeri bir istihza getiriyor.» Son yayınlanan «Pazar Ekmeği» san'atçının hikâyelerini bir araya topladığı güçlü bir yapıt Bunun için de yayınlandığı günden beri büyük bir ilgi ve takdir gördü. Hakkında kötü bir tek satır çıkmadı. Bir çok dergi ve gazetelerde de bu kitaptan öyküler yayınlandı.

Ispartalı ile uzun süre eski dostluklardan, ve anılardan konuştuk. tan sonra bahçesindeki hasır iskemleler üzerinde oturup sözü Pazar Ekmeğine getirdik. Çok eski vefalı bir dostluğun yetkisi ile kitabının gecikmiş olmasına adeta çıkışmama darılmadan çelebi tebessümü ile cevap verdi: «Biliyorsun» dedi, «Çok güç yazan bir adamım.» ve şöyle devam etti:

«— Nedenini bilmiyorum. Ama bu böyle işte... Cümle ve kelimeler üzerinde fazla oynarım. Titizlik gösteririm..»

Mustafa Niyazi, realizm ve san'at anlayışını da şöyle özetledi:

«— Bilimin amacı, bir türden olayları toplayarak bir yasaya bağlamaktır. Ama sanat yapıtı meydana getirmek bilim yapmak değildir. Oscar Wilde'in dediği gibi «Hayat sanatı taklit eder.»

Benim realizm anlayışım bu. Yazılarımda insancıl olmak istiyorum. Bununla beraber yurdumun insanlarını bütün insanlardan çok severim. Atatürkçüyüm.

Topluma bir şey verebilen herşeyi severim.»

Değerli hikâyecimizin, bizdeki san'atçı genç kuşaklar hakkındaki fikri de şu:

«— Bizde hikâye ve şiir türünde uluslar arası değerler yetişti. Ne yazık ki, güzel türkçemizi yeryüzünde konuşanlar öteki dilleri konuşanlardan az. Bu nedenle, yapıtlarımızdan pek azı uluslar arası düşünce alanına çıkabiliyor...

Genç kuşak içinde çok değerli imzalar var. Onları seve seve okuyor ve benim dilimde yazdıkları için de kıvanıyorum. Bu değerli kalemlerden bir kaçını sıralamak gereksiz bence. Çünkü, böyle bir davranışın içinde görünmek istemiyorum. Genellikle genç kuşak iyi yoldadır...»

Mustafa Niyazi yeni çalışmaları konusunda da şu bilgiyi verdi:

«— İki perdesini yazdığım, üçüncü perdesine çalıştığım «Küçük Balıklar» oyunu bu günlerde bitmek üzeredir. Yayınlanacak iki hikâye kitabım daha var: «Mavi Bluzlu Kadın» ve «Beyaz Uyku». Bir de «Marya» adlı roman tezgâhtadır.»

(Sayfayi çeviriniz)

Rapor

1921 yılları ve bir süre devamı
Torsların güneyinde asker kaçakları cephe kaçakları
Yani yüreksizler yani vatan hayinleri kol gezmektedir
Üstelik birbirlerine karşı kurtuluş ordusuna karşı
Çetelenmektedir
Yani çöllov çetesi, gâvur ali, deli ümmet
Gizzik duran, matar... ve dahaları
Atıcılık hecesine insanları vurmaktadır
Yolcuları soymaktadır.

Ve hayinlerin yakınları amcaları kardaşları
Ve yatakçıları tarafından
Künyesi gelenlerin, gelmeyenlerin
Yemen yetimlerinin arıburnu Çanakkale Sakarya yetimlerinin
Tarlaları malları talan edilmektedir
Sırtını dağa dayayan satılmışların
Kapısında işçidir ırgattır çobandır yanaşmadır şehit çocukları
Yani sabandır boyunduruktur öküzdür.

Şimdi bu alanlarda
Yani güneyinde Torosların
Yani yüreğirde akçasazda yukarı ve aşağı Çukurovada
Ülke kadar çiftlikler uzanmaktadır
Oysa köşebaşlarında binler on binler
Ciğerlerini kusmaktadır
Ve 1961 Anayasası ve amir hükümler
37, 38 ve 39. maddeler ve halk yığınları
Her nedense uyutulmaktadır.

M. Nuri Ayvalı

Su'dan Rubailer

Hâmit EREN

Günümüzde tanınmış her imtiyaz paraya
Sınıf, zümre, kutuplar, çağlar girmiş araya
Toplum için eşitlik dokundun mu yaraya
Derhal seni boyarlar, kızıl - sarı - karaya.

Çalış güven ve öğün sonuç yoksul ve muhtaç
Madalyalar göğsünde çarşı sokak var el aç
Emek utanç, gözün aç, hangi gaye — ne amaç
Çalışmayan kafada altın — elmas — inci — taç.

Özgür özel sektörün varmış nizam ödevi
Nasıl yıkar solcular kapitalist bir devi
Çökertirler başına izbe kondu tek evi
Komprador zümrenin nedir başka görevi?

Ispartalı çocuklarını da kendi gibi topluma yararlı olmak için büyük bir titizlikle yetiştiriyor. Bir gazeteci arkadaşımızla evli olan kızı Gülçin sırf memlekete yararlı olabilmek amacı ile bir köy okulunda öğretmenlik yaparken bir taraftan da üniversiteyi bitirmeye çalışıyor. Oğlu Timuçin ise durmadan çeşitli kitaplar okuyan, şiirler yazan bir lise öğrencisi.

Pazar Ekmeği'ni kutlayarak ayrılırken onu yeni bahçeler içinde tekrar bulmayı arzuluyorum...

HASAN BEYİN ÇİLESİ

Ahmet bey bugünlerde kederli
Düşünür ha düşünür
Mehmet bey uyuz olmuş
Kaşınır ha kaşınır

Oysa Hasan bey var ya
Şu bizim Hasan bey canım
Hani beylerin hası
Para babası
O, ne düşünür
Ne kaşınır.

SİYAMİ ÖZEL

YALNIZLIKTAN KURTULUŞ

En müthiş işkence yalnızlık, elbet...
Anlamış —nasılsa— bunu Emniyet,
Sivas'ta üç sivil polisi takmış
Peşime, sağ olsun, böyle Hükûmet!

———oOo———

SÜRGÜN

Gönül bürünür yasa,
Şarap konulur tasa...
Sürgünlük birşey değil,
Şu akşamlar olmasa.

ŞADİ ALKILIÇ

Gözlerimde Doğu ve Düşlerimde Batı

— VE DÜŞLERİMDE BATI —

Yaşamak denince batı anlamı
Onların dilinde kutlu bir tümce
Yaşamın zamanı yoktur onlarda
İster gün doğumu isterse gece

Ekmek doğunun özledikleri
Ekmekten öte tutkularadır çağrılar
Anlatılır her gün batı masalları
Masallarca diner dizlerde ağrılar

Özgürlüğe hançer sokulur orda
Geceyi kurşun sesleri böler
Mutluluk bir bakıma batıda doğar
Doğuya gelmeden yollarda söner.

Tanrısal olmak istemiyorum
Batıda yaşamaksa zor gelir bana
Benim yazgılarımda tükenmişlik var
Yazgılar ki tükenik yaşamdan yana...

Celâl ÜLGEN

ERGENE OVASI

KIŞ OLANCA HIZIYLA
KIŞ BU YIL TRAKYA'DA
ERGENE ÇAYI TAŞMIŞ
DURMAMIŞ YATAĞINDA
OVA SULAR ALTINDA
EMEK SULAR ALTINDA
BOŞUNAYMIŞ KÖYLÜNÜN
ALIN TERİ ÇABASI
SULAR AHTAPOT OLMUŞ
SARMIŞ BÜTÜN OVAYI
EVDE YEMEK BEKLERKEN
ÇOLUK ÇOCUK, KIZ, AVRAT
KIRIŞ KIRIŞ YÜZÜNDE
UMUTSUZLUK AHMED'İN
EMEĞİNİ, TERİNİ
BUĞDAYA EKLEYENLER
GÜZÜ, YAZI, BAHARI
UMUTLA BEKLEYENLER
BU KAÇINCI MERİÇLER
KAÇINCI ERGENE'LER
KÖYLÜNÜN EMEĞİNİ
ALIP SÜRÜKLEYENLER

NUŞİN KAVUKÇUOĞLU

FRANSADA YAYINLANAN İLK TÜRK ROMANI

Ankara Mahpusu'nun Yazarı

SUAT DERVİŞ İLE KONUŞMA

ZİHNİ TURGAY ANADOL

Hani ismi cismi bir adım öteye aşmamış, yazdığı roman, hikâye, şiir herneyse üçbeş kişinin arasında kalmış «isim sahibi» insanlar vardır ya... Onlarla ne konuşmalar yapılmıştır; nasıl övülmüş göklere çıkarılmışlardır!..

Büyük boy resimleri, anası, babası, dedesi, çoluğu, çocuğu yedi sülâlesi sayılıp dökülür. Varsan baksan ünü ünvanı üç arşın öteye geçmemiştir bu kişilerin; ve halâ öyledir de. İnanmazsanız bakın bugünkü piyasa dergilerine, bir atımlık barut ve sonra? Biz, ne sarhoş sofralarında, balon gibi şişirilip şişirilip sofranın dağılmasiyle patlayıveren balon sanatçıdan, ne de dün olduğu gibi bugün de üçbeş zengin çocuğunun dergilerinde isim yapmaya çalışan üç günlük hevesli yazarlardan söz etmeyeceğiz yazımızda. Bütün ömrünü yazarlıkla geçiren sapına kadar toplumcu, yurdsever, türk romanını ilk defa garba tanıtan ve ilk olarak Fransızcaya çevirilen romanın sahibi **Suat Derviş** ile konuşuyoruz. Çok defalar kendisinden işittiğim onun şu sözü beni buz gibi soğutmuş, kızgın güneşler altında cayır, cayır yakmıştır: «Ankara mahsubu romanım Fransa'da okadar çok tutundu ki Lettres Françaises'de **İvo Andriç**'in Drina köprüsü'nden daha üstün olduğu yazıldı, eleştiriciler tarafından. Evet bu eser Nobel mükâfatını aldı benim eserim ise Türkiye'de bir merhaba bile almadı». Evet, ben de evet diyorum, kendikendimize dövünelim mi? Yerin dibine mi girelim utancımızdan? Aklıma Orhan Veli'nin Yaprak dergisindeki şu sözü geldi: biz büyüklerimizi tanımak istemiyoruz, bütün dünya ille de tanıyacağız diyor. Gariptir bizim şu memleketimizin ağaları vesselâm.

Bütün bu acı gerçeklere rağmen boyunun 10-15 misli yüksekliğinde eser vermiş; romanları, hikâyeleri, piyesleri yirmi, yirmibeş dile aktarılmış ünlü Türk romancısı Suat Derviş'i bütün bunlara rağmen, dipdiri, capcanlı, neşe ve kahkaha içinde bulurum herzaman. O «Bir Buda heykeli gibi kendinden emin» yapacağını yapmış şan ve şöhret beratını çoktan cebine koymuş.

— Üzülmüyor musunuz, diyorum, **bu durumdan? Bu nikbinlik neden? Neden türk okuyucusuna tattırmadınız fransızların, almanların, rusların, italyanların, bulgarların, çinlilerin, siyamlıların ve otuz şukadar milletin tattığı eserlerinizden?** Gene bir kahkaha attı, odaya pırıl pırıl bir çocuk sesi yayılıverdi sanki. Derin bir nefes çekti sigarasından, alaturka kahvesini dudaklarına götürdü; ben onun bu umursumazlığından şaşakaldım. Neden bu iyimserlik derken, sözümü yarıda bıraktı, otoriter bir sesle: **Dinle dedi, dinle:**

C — Bu nikbinlik bana bütün ömrüm boyunca okuyucularımdan gördüğüm sevgiden geliyor. Benim kırk seneyi aşkın yazı hayatımda, türk okuyucusu teveccühünü benden hiç esirgemedi. Gerek kendi imzamla gerekse çeşitli müste'ar imzalarla yazdığım yazılar, hayatta en yakın dostlarım olan okuyucularım tarafından sevildi, beğenildi, tutuldu.. Onların bu sevgi, alâka ve takdirleri beni bu yaşıma kadar yaşattı. Bin dokuz yüz otuz iki yılında babamı kaybettikten sonra yaşamak için hayatta kalemim den başka bir varlığım olmadı.. Arada, gurbette iken kız kardeşimin ekmeğini paylaştığım seneler müstesna, 1932 den bu yana beni okuyucularım yaşattı.. Bütün hayatımı onlara borçluyum.

S — Müstear isimlerden bahsettiniz... Müstear isimleriniz mi var?...

C — Bir çok müstear ismim var... 1943-44 den beri çok defa, çok değişik isimlerle yazı yazdım.

S — Niçin?..

C — Hayatımı kazanmak için. Çünkü imzamla yazdığım yazıları kabul etmiyorlar.

S — Sizin imzanızı boykot mu ediyorlar?..

C — İmzamla yazı alanlar da var. Onlar fikirlerimizin birbirine hiç uymadığı, eski meslek arkadaşlarım. Onlar benden yazı alıyorlar. Çünkü beni çocuk yaşlarımdan tanıyorlar, bana yapılan fenalığa iştirak etmek istemiyorlar. Sırf şahsi ve meslekî bir dürüstlükle bunu yapıyorlar... Bunlardan bir tanesi, gençlik arkadaşım Ethem İzzet Benice idi. Hayatımın en korkunç devirlerinde bile imzamı gazetesinde çıkarmaktan çekinmedi. Başkaları da var; onlara karşı da aynı minnet hisleri duymaktayım.

S — Sizden neden yazı almıyorlar?.

C — Bizim cadde daha bilgisizken ben herkesten evvel uyanmıştım da ondan Faşizmden, Nazizmden, Çıkmak üzere olan İkinci Cihan Harbinden nefret ettiğim ve kalemim ve dilim yettiği, gücüm yettiği kadar mücadele ettiğim için. Devrimci, toplumcu, sosyal-adaletçi olduğum için. Bu uğurda polis takibatına uğradığım, hapishanelerde, polis müdüriyetlerinde süründüğüm, altı yüz erkek arasında tek kadın olarak askerî hapishanede mevkuf yattığım için. Ankara caddesinde ilk basın sendikasını kuran beş meslektaştan biri ve kurulmuş olan sendikanın da başkanı olduğum için... Hariçte faşizmle, içerde sefaletle savaşanlar henüz pez az iken savaşmağa başladığım, sosyal adaletsizliğe karşı bayrak açtığım; fıkralarım, romanlarım sosyal konudaki röportajlarımla, türk halkının hakikî durumunun tablosunu ilk verenlerden olduğum için.. O zamanlar halktan yana olmak, emekçiden yana olmak sosyal adaletçi olmak bir suçtu... Şimdi kolay kahramanlıktır... Çünkü bütün bunlar Anayasamızın himayesindedir... Bugün basın sendikası kurmak bir şeref, bir vazifedir. 1946 da bütün kurulmuş sendikalar yasak edildiği zaman bizim basın sendikası serbest bırakıldı. Fakat bir sene daha açık kaldıktan sonra arkadaşlarımızın rağbet göstermemesi yüzünden kendiliğinden kapandı... Şimdiki basın sendikalarının hiç biri; basının kol ve kafa emekçilerini bir çatı altına toplanmasını istemiş ve çok güç bir devirde, kendisine hiç bir siyasî damga vurulmamış olan bu sendikanın, baş kurucularından ve başkanı olan beni hatırlamadı. Onlardan ne ufak bir alâka ne bir kadirşinaslık, gördüm... Ne de bir davet aldım!...

Suat Derviş birden sustu; sonra:

— Affedersiniz dedi konuyu fazla dağıttım. Ben size şimdi kısaca yazı hayatımı anlatayım. Çocukluğumda yazı yazmağa başladım. 13-14 yaşlarımda idim ilk yazım çıktı. Ben yazılarımı kimseye göstermez, gizlerdim. Bir gün nasılsa masanın üstünde unutmuşum. Nâzım Hikmet komşumuz ve arkadaşımızdı... Babamla babası çok dost oldukları ve her gün ailece beraber bulunduğumuz için, her zaman bizim eve gelirdi. Benim mektepte olduğum bir saatte bize gelmiş masanın üstünde bulduğu yazımı okumuş; çok beğenmiş, anneciğimden izin alarak onu benden gizli olarak bastırmak için yanına almış. Nâzım o zaman artık tanınmış ve sevilen bir şairdi. (Hezeyan) başlıklı bir mensur şiir. Bu şiiri -sonradan çok sevdiğim bir dostum olan- Yusuf Ziya Ortaç'a vermiş. O da bunu beğenerek Alemdar gazetesinin kendi idare ettiği edebî nushasına koymuş ve beni de (Türk edebiyatının göklerine doğan yeni bir yıldız) diye okuyuculara tanıtmış..

S — Yazınızı görünce kim bilir ne çok sevindiniz?.

C — Sevinmek te söz mü!. Fakat neden bilmem çok ta utandım Nâzım'a darıldım, onunla kavga ettim, çocuk kaprisi, ağladım da... Ama ne mutlu idim bir bilseniz...

— O günden bu yana yazı yazmaktan bir gün vazgeçmedim. Ve elimde de intişar etmemiş tek satır yoktur... Söylediğim gibi bunları ecnebi memleketlerde daima imzamla çıkardım. Bin dokuz yüz kırk üç-kırk dörtten sonra artık imzalı yazılarım kadar müstear isimde kullanmağa başladım. Bu tarihten sonra radyo skeçleri radyo piyesleri de yazdım, sahne piyesleri de... Kendi imzamla bunları oynatamadım. Bundan yakındığım bazı dostlarım, benden bu piyesleri satın aldılar, radyoda kendi imzalarıyla oynattılar. Yalnız radyo değil sahne piyesleri de yazdım, onlar da oynandı. Piyes yazarlarımız arasında ilk piyesini yazmış olduğum bile vardır zannediyorum.. Kendisi daha iyi bilir...

S — Kimdir bu?..

C — İsmini unuttum... Benden imzamla oynatamıyacağım bir piyesi üç-

(Sahifeyi çeviriniz)

(15. Sayfadan devam)

ret mukabilinde satın alan ve o sıralarda bana çok büyük maddî bir yardımda bulunmuş olan pek iyi bir dosttu herhalde... ama ismini unuttum...

Güldü :

— Çocuklara yazdığım dev masallarında imzamın bulunmamasını (Aman onun imzasını koymayınız çocuklar bu imzayı öğrenirlerde büyüdükleri zaman yazılarını ararlar) gerekçesiyle ekmek paramı kazanmama ve ismimi, en verimli çağımda memleketimizdeki okuyucularıma duyurmama mani olanlar şimdi benim bin bir bir takma ismimin peşine düşsünler. Türk ismi kalmadı değil ya, yeni bir yazar daha yaratırız... ama ben yazı yazmaktan yılmam.

S — Ama bu korkunç bir şey...

C — Aynı zamanda gülünç te...

S — Demek bu son on, on beş sene içinde hariçte basılan eserlerinizden, burada bahsedilmeyişinin ve burada her türlü neşriyat yapılırken bilhassa sizin o kadar sükse yapmış eserlerinizin türkçe orijinallerinin burada basılmayışının sebebi de bu zihniyet öyle mi?...

C — Size gerçekleri bildiğim gibi söyledim siz üstünde düşünebilirsiniz.

S — Ama şimdi Türkiye'de o kadar çok devrimci ve ilerici yayınevleri var, onlar niçin eserlerinize ilgi göstermiyorlar?

C Bunun cevabını onlara sorunuz?.. Bu tutumlarını nasıl izah ederler bilmiyorum.. Belki bu yayın evlerini çok genç arkadaşlar idare ediyor... Onlar da ismimi, imzamı öğrenmemiş çocuklardır.. Amma Fransada hadise yapan bir romanı ve hele de bir türk yazarın kaleminden çıkmışsa bilmemek ona alâka duymamak nasıl izah edilir ben bilemem.

S — Ankara Mahpusu yabancı bir dilde çıkan ilk yazınız mıdır?

C — Hayır, Ankara Mahpusu Fransada ilk çıkmış türk romanıdır.. Bu romandan evvel orada başka türk romanı çıkmamış. Bütün Fransız eleştiricileri bunu böyle söylediler. Benim ecnebi dillerde çıkan yazılarıma gelince, 1925-26 da Berlinde ilk hikâyelerim tercüme edildi sonra yirmi sekize doğru bir Ukrayna mecmuası bir hikâyemi tercüme etti. Ecnebi diline evvela bu şekilde tercüme edildim. Sonra 1930 - 33 arasında Berlin'de Ullstein müessesesinde devamlı olarak çalıştım; muhtelif günlük gazetelerinde ve dergilerinde yazdım. Aynı müessesenin bir günlük gazetesinde (Sultanın Karıları) başlıklı dokümanter romanım çıktı... Çok sükse yaptı onu bir çok dillere tercüme ettiler. Hatta macarcası, ispanyolcası, danimarkacası, Sırbcası çıktı. Otuz ikide babacığımı kaybettikten sonra, memlekete ailemin yanına döndüm. Hayatımı kazanmak için de fiilî gazeteciliğe başladım.. Çok teveccüh gören talihli bir gazeteci idim. Gazeteler beni kapışırlardı. Gazetecilik mesleğini çok severim çünkü yaptığım röportajlar ve her saat tesadüf ettiğim hadiseler beni memleket gerçekleriyle karşı karşıya koydu, gazetecilik öğretti. Romanlarımın mevzuları değişti, içerdeki sefaletle, dışardaki harb tehlikesi, ile büyüyen faşizmle mücadeleyi kendi baş görevim sandım, yine de öyle sanmaktayım. Bu inanış beni hapishanelere götürdü. Halbuki barışçılık, sosyal adaletcilik, devrimcilik Türkiyede artık bir suç değildir. Ben bu mücadeleler içinde iken, dış memleketlerde bir çok hikâyelerim tercüme ediliyormuş. Bildiğim kadarı on sekiz dildir; bunların arasında çinceye Japoncaya, Finceye, İspanyolcaya, tercüme edilenler de olmuş. Bunları 53 yılında Avrupaya, kızkardeşimin yanına gittiğim zaman öğrendik... Bu bir nevi gönüllü sürgün hayatımızın başlangıcı çok zahmetli ve mahrumiyetler içinde geçti... Hele böyle darlık içinde, bir edibin, ken dini yabancı bir memlekette tavsiyesiz, tanıtması daha da güç bir mücadele idi. Kime ne zaman vereceğimizi bilmeden daha evvel İstanbul'da, Haber gazetesinde çıkmış olan (Zeyneb için) başlıklı romanımı yeni baştan kaleme aldım. Kız kardeşim, bunu Fransıcaya tercüme etti.

(Devam edecek)

ANKARA MAHPUSU



FRANSIZCA, BULGARCA ve RUSÇA BASKILAR...



AYDINLIK YAYINEVİ
GERÇEKLER POSTASI
Siyasal Gazete
Şimdilik ayda bir çıkar
Sayı: 11 — Ağustos 1967
***
Sahibi, Sorumlu Yönetmeni:
Alpay KABACALI

İdare Müdürü :
Atilâ YÜCELAL
***
Yazışma, P. K. 1116 — İstanbul
Özel görüşmeler için Cumartesi günleri 13.30 — 14.30 arası (Cağaloğlu, Şerefefendi Sok. No. 28 de) Basın İş Sendikasına gelinebilir.
***
Sayısı 1, Yıllık abonesi 12 lira.
Her çeşit havalenin; posta ücreti kesilerek gönderilmesi ricasındayız.
***
Gazetemizin adı anılmadan yazı ve resim aktarılamaz.

Yazı kurulu :
Oktay AKBAL
Alpay KABACALI
Kemal SÜLKER
Kâni ŞENGÜL
Ayhan YETKİNER
***
Ankara Temsilcisi :
Avukat Şanlı ASLANGÜL
Denizciler Cad. Börekçi Han 4 - 31
Tel.: 11 80 71 Ankara
***
Dizgi ve tertip: YENİ SAVAŞ Mat.
Baskı : TOKER Matbaası